

માધ્યમિક શાળાઓના છઠ્ઠા ધોરણને માટે તૈયાર કરેલ

ઠમિક

નામું

ભાગ પહેલો

[સાદો રાજ્યભેગ અને ખાતાવહી]

લેખક અને પ્રકાશક

રતનશી પુરુષોત્તમ અનડા

હેડમાસ્ટર મેરી બ્રાઉન ગેમોરિઅલ ટ્રેનિંગ કોલેજ

બોરસદ

[પ્રથમ પહેલી]

૧૯૩૦

[પ્રત ૩૦૦૦]

[સર્વ દક લેખકને સ્વાધીન]

વધુ આના

૧૫૨૦૨

ગાત્રી કોપીરાઈટ સંગ્રહ

પ્રાથમિક શાળાના ગણિતવિષયને ક્રમિક ને સરલ કરવા માટે ધ્યાન ખેંચાયું ત્યારથી એટલે લગભગ ૧૦ વરસથી એ વિષય બાળકોને થોડે સરલ, સંગીત ને રસિક કરવાનો પ્રયત્ન આદર્યો છે; અને જણાવતાં બહુ આનંદ થાય છે, કે નામદાર સરકારે તેમજ બાળ-

નામાના વિષય માટે ઉપયોગી થઈ પડશે.

બોરસદ, તા. ૬-૨-૩૦

ર. પુ. અનડા

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ	વિષય	પૃષ્ઠ	પ્રકરણ	વિષય	પૃષ્ઠ
૫૬૬	રોકડી રકમો ...	૨	૫૫૫	પાંચમું- ખાતાવહી ...	૪૬
૫૬૭	જમાખર્ચી રકમો ...	૨૪	૫૫૬	છઠ્ઠું - સાદાખાતાનું વ્યાજ...	૫૫
૫૬૮	વિવિધની રીત ...	૪૦	૫૫૭	હિસાબનાં પત્રો ...	૫૮
૫૬૯	એકમિતિ...	૪૨	૫૫૮	પરીક્ષાના પ્રશ્નો ...	૫૯

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૨૦૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ કુમિડ જાણું

વિષય

નામું

[ધરનો હિસાબ]

ધરમાં જે કાંઈ લેવડદેવડ થાય તેનો હિસાબ માંડવો તે ધરનું નામું કહેવાય. દરેક માણસને નામું લખવાની આવશ્યકતા છે; કેમકે તેથી સમજાય છે, કે આપણા પૈસા આપણે શેમાં વાપર્યાં? કેટલા વાપર્યાં? ક્યારે વાપર્યાં? ક્યાં વાપર્યાં? કોને આપ્યા? કેટલા પોતા પાસે છે? ખર્ચ કેટલો થાય છે? ઉપજ શી છે? આ અને બીજા અનેક લાભ નામું લખવાથી થાય છે. જે માણસો નામું લખતાં નથી તે જાણી શકતાં નથી, કે પોતાને ખર્ચ કેટલો છે ને ઉપજ કેટલી છે? પરિણામે તે દેવામાં ધસડાય છે ને પાયમાલ થઈ જાય છે. આપણું એવું ન બને માટે આપણે આપણા ધરનું નામું માંડવું જોઈએ, એટલું જ નહિ; પરંતુ તરત જ માંડવું જોઈએ, કેમકે સંભારીને માંડીએ, તો વખતે જુદી પણ જવાય.

હવે પ્રશ્ન એ થાય છે, કે નામું શેમાં માંડવું? કોઈ કોઈ તે કાયરીબુક્કમાં કે નોટબુક્કમાં નામું માંડે છે, પણ તે સારી રીત નથી. નામું એક બાંધેલી ચોપડીમાં લખવું જોઈએ. એવી ચોપડીઓ તૈયાર મળે છે તે લાવવી અથવા સળ પાડીને તૈયારવી જોઈએ.* સળથી રકમો બરાબર ઉપરનીએ આવે છે અને લખાણ સીધું થાય છે.

હવે નામું શી રીતે લખાય છે, તે જોઈએ. પગથીએ પગથીએ સર્વ હકીકત આ પુસ્તકમાં આપી છે. તે જોવાથી નામું લખવાની કળા સમજાઈ જશે.

* જે જાતે સળ પાડીને બાંધવી હોય તો એક કાગળના ઉલ્લા જે ભાગ કરવા. પછી તે દરેક ભાગને લંબાઈની દિશામાં ત્રણ વાર ઉપરાઉપરી બેવડ વાળવો. પછી ઉકેલવો એટલે ૮ સળ દેખાશે. એમ જેટલા કાગળની ચોપડી બાંધવી હોય તેટલાનું કરવું. પછી પૂઠું મૂકી દોરાથી સીવી લેવી.

પ્રકરણ પહેલું-રોકડી રકમો રોજમેળ

પગથીઉં પહેલું—(નાણાંની આપણે)

ધારો, કે આજે નીચે પ્રમાણે લેવડદેવડ થઈ છે.

- (૧) ૫૧૫ રૂ. રમણિકલાલ રતનશી અનડાના આવ્યા.
 (૨) ૧૧૦ રૂ. સોની શંભુ કેશવને આપ્યા.
 (૩) ૫ રૂ. શા. નથુ લાલજીને ત્યાંથી આવ્યા.
 (૪) ૪૦૦ રૂ. પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકમાં આપણે નામે જમે મૂક્યા.
 (૫) ૫ રૂ. કમળાબેન શવજીને ત્યાંથી આવ્યા.

ઉપરની રકમોનો રોજમેળ નીચે પ્રમાણે લખાય.

રો. પા. ૧

સંવત ૧૯૮૪ ના કારતક સુદ ૨ ગુરુવાર, તા. ૨૭-૧૦-૨૭

જ

ઉ

૦)૧) સિલક રોજ ગુદસ્તની	૧૧૦) સોની શંભુ કેશવને ખાતે ઉધાર
૫૧૫) રમણિકલાલ રતનશી અનડાને ખાતે જમા	૧૧૦) તમોને આપ્યા તે.
૫૧૦) તમારે ત્યાંથી આવ્યા તે.	ખા. પા. ૧
ખા. પા. ૧	૪૦૦) પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંક ખાતે ઉધાર
૫) શા. નથુ લાલજીને ખાતે જમા	૪૦૦) આપણા ખાતામાં જમે મૂક્યા તે.
૫) તમારે ત્યાંથી આવ્યા તે.	ખા. પા. ૧
ખા. પા. ૧	
૫) કમળા બેન શવજીને ખાતે જમા	૫૧૦)
૫) તમારે ત્યાંથી આવ્યા તે.	૧૫) સિલક રોજ આવતા સાડે
ખા. પા. ૧	૫૨૫)
૫૨૫)	

ઉપરનો હિસાબ તપાસતાં નીચેના નિયમો નીકળશે.

નિયમો

(૧) આમાં રોજનો હિસાબ લખાય છે, માટે તે રોજમેળ કહેવાય છે, તેથી મથાળે રો. પા. ૧ (રોજમેળ પાનું ૧) એમ લખ્યું છે.

(૨) મથાળે દેશી તિથિ અને વાર સાથે અંગ્રેજી તારીખ લખાય.

(૩) પછી ડાબી તરફથી જ. કરીને અર્ધ સુધી લીટી દોરાય અને પછી ઉ. કરીને બાકીના અર્ધમાં લીટી કરાય. (જ. તે જમાનું અને ઉ. તે ઉધારનું હુંકું રૂપ છે.)

(૪) ત્યારબાદ ગઈ કાલની સિલકનો* આંકડો જમા તરફ લખીને ‘ સિલક રોજ ગુદસ્તની ’ એમ કરાય. સિલક ન હોય તો શુકનની ખાતર મીકું નહિ મૂકતાં ૦)૧ આમ સવા દોકડો મુકાય, પણ તે સરવાળામાં ન લેવાય.

(૫) બંને બાજુનો પહેલો સળ રકમો માટે ને બાકીના સળ વિગત માટે વપરાય. પેટામાં બીજો સળ રકમના આંકડા માટે વપરાય.

(૬) આમાં રૂપીઆનો જ હિસાબ હોવાથી મથાળે નામ ન લખાય.

(૭) જેને આપવામાં આવે તેને ખાતે ઉધાર થાય અને જેના તરફથી આવે તેને ખાતે જમા થાય.

(૮) દરેક રકમના પેટામાં વિગત લખાય અને વિગત પુરી થયેથી ‘ ખા. પા. ’ (ખાતાવહી પાનું) એમ કરાય. સિલકની રકમોમાં ખા. પા. ન કરાય.

(૯) હકીકતમાં જાણે વાત કરતાં હોયએ તેમ લખાય.

(૧૦) બધી રકમો નોંધાઈ ગયા પછી દરેક બાજુએ સરવાળો નોંધાય, અને પછી જમાના સરવાળામાંથી ઉધારનો સરવાળો બાદ કરી બાદબાકીનો આંકડો ઉધાર તરફ ‘ સિલક રોજ આવતા સાર ’ એમ કરીને નોંધાય. તે પછી ઉધારમાં કરીને સરવાળો મુકાય, ત્યારે રોજમેળ અંધ કર્યો કહેવાય.

* જે રોકડ રકમ પોતા પાસે હોય તે સિલક કહેવાય. નોંટા પણ રોકડનાણું ગણાય છે.

મનોચત્ર ૧

નીચેની રકમો પરથી આજની તિથિનો રોજમેળ લખો.

- (૧) ૩૫૦ રૂ. છોટાલાલ રતનશીના આવ્યા. (૨) ૫૧ રૂ. લડૂ મૂળશંકર જોશંકરને આપ્યા. (૩) ૪ રૂ. મણીબેન રામજી સાહેબો લેવા લઈ ગયાં. (૪) ૮ રૂ. શેઠ કેશવજી પ્રેમજી પાસેથી આવ્યા. (૫) ૨૫૦ રૂ. પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકમાં મૂક્યા.

ખાતાવહી

ત્રીજે પૃષ્ઠે તમે રોજમેળનો નમુનો જોયો. તેમાં જે કંઈ આપલે થાય તે વિગતવાર નોંધાય છે. જેવી રીતે માણસને રોજમેળની આવશ્યકતા છે તેવી જ રીતે એક બીજા ચોપડાની પણ આવશ્યકતા છે. એ ચોપડામાં માત્ર ખાતાં જ આવે છે, તેથી તેને ખાતાવહી (ખાતાની ચોપડી) કહે છે. તેમાં કેવી રીતે લખેલું હોય છે, તે નીચેના નમુનાથી સમજશે.

ખા. પા. ૧

સોની શંભુ કેશવનું ખાતું. સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૧૦) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

રમણિકલાલ રતનશી અનડાનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૫૧૫) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

* છોકરાં પાસે નામાની ચોપડી બંધાવવી અને તેમાં આ મનોચત્રનો રોજમેળ લખાવવો અને તે પરથી ખાતાવહી તૈયાર કરાવવી.

ઉપરના નમુનાનું અવલોકન કરતાં નીચેના નિયમો મળે છે.

નિયમો

(૧૧) 'ખાતાવહી પાનું ૧' એમ લાંબું લખવાને બદલે
ટુંકામાં ખા. પા. ૧ લખાય.

(૧૨) ખાતાવહીમાં માત્ર ખાતાં જ લખાય.

(૧૩) દરેક ખાતાને મથાળે જે ખાખતનું ખાતું હોય તેનું નામ
લખી 'નું ખાતું' એમ લખીને સાલ લખાય.

(૧૪) જે ખાતાંઓની વચ્ચે જગા રાખવી જોઈએ.

(૧૫) ખાતામાં જમાઉધાર કરી રકમો લખાય.

(૧૬) આમાં જે રકમો નોંધાય છે તે રોજમેળમાંથી લઈને
નોંધાય છે, એટલે રોજમેળમાં જમા હોય તો ખાતાવહીમાં જમા, ને
ઉધાર હોય તો ખાતાવહીમાં ઉધાર કરાય.

(૧૭) રકમનો આંકડો લખ્યા પછી જે રોજમેળ પાનેથી એ
રકમ લીધી હોય તે પાનું અને માસ સાથે તિથિ નોંધાય.

(૧૮) આ ચોપડીમાં વિગત નોંધાતી નથી. વિગત રોજ-
મેળમાંથી મળે.

(૧૯) જ્યારે રોજમેળની રકમ ખાતાવહીમાં નોંધાય (ખતવાય)
ત્યારે રોજમેળમાં તે રકમ નીચે ખા. પા. કર્યું હોય ત્યાં, ખાતાવ-
હીમાં જે પાને નોંધાઈ હોય તે આંકડો લખાય. (રોજમેળમાં
જોશો તો જણાશે, કે તેમાં એ જેક ખાતાં નીચે ખા. પા. ૧ કરેલું
છે; કેમકે એ રકમો ખા. પા. ૧ માં નોંધાઈ છે.)

ટીપ—જે ખાતાં વચ્ચે જગા રાખવાનું કારણ એવું છે, કે હવે
પછી રોજમેળમાં એ ખાતે કોઈ રકમ આવે, તો તે આ ખાતાંમાં જ
લખવી પડે.

મનોચત્ન

મનોચત્ન ૧ ઉપરથી તૈયાર કરેલા રોજમેળની ખાતાવહી બનાવે.

પગથીઉ' બીજું—(ઉપજ અને સામાન્ય ખર્ચ)

ધારો, કે આજે નીચે પ્રમાણે આવકજનવક થઈ છે.

(૧) ૧ રૂ. નો ગોળ શેર ૬૫ અને ૬ રૂ. ની બાજરી મળુ ૨) લીધી.

(૨) લાઈ રમણિકની અક્ટોબર માસની ફીના રૂ. ૨૧ લઈ તથા
૦૧ રૂ. ની ગણિત માટે નોટ લીધી.

(૩) આસો માસના પગારના રૂ. ૪૫) આપ્યા.

(૪) ઘરનાં માણસોએ કુમારગણિતના કાગળો વાળ્યા, તેના ૫ રૂ. મળ્યા.

ઉપરની રકમોનો રોજમેળ નીચે પ્રમાણે લખાય.

રો. પા. ૨

સંવત ૧૯૮૪ ના કારતક સુદ ૩ શુક્રવાર, તા. ૨૮-૧૦-૨૭

જ

ઉ

૧૫) સિલક રોજ ગુદરતની*

૭) શ્રી બોરાકી ખર્ચ ખાતે
ઉધાર

૪૫) શ્રી ઉપજખાતે જમા

૪૫) આસો માસના પગારના
આપ્યા તે.

૧) ગોળ શેર ૬૫
૬) બાજરી મળુ ૨
—
૭)

ખા. પા. ૨

ખા. પા. ૩

૫) શ્રી પરચુરણ ઉપજ ખાતે
જમા

૫) ઘરનાં માણસોએ કુમાર
ગણિતના કાગળો વાળ્યા તેના
મળ્યા તે.

ખા. પા. ૨

૨૧) શ્રી બાળ કેળવણી ખર્ચ
ખાતે ઉધાર

૨૧ થિ. રમણિકની અક્ટોબર
માસની ફી આપી.
૦૧ ગણિતની નોટ લીધી.

—
૨૧

ખા. પા. ૩

—
૬૫)

—
૬૫

પાયા સિલક રોજ આવતા સાડ.

—
૬૫)

* રોજની સિલક પાછલા નમુનામાંથી લેવી.

નિયમો

(૨૦) ઘરમાં ખાવા માટે આણેલી ચીજોનો પૈસા શ્રી ખેરાહીખર્ચ ખાતે ઉધારાય.

(૨૧) છોકરાંને લણાવવા માટે થતો ફી, ચોપડી, વગેરેનો ખર્ચ શ્રી ખાળકેળવણીખર્ચ ખાતે લખાય.

(૨૨) પોતાનો કે કુટુંબનાં માણસોનો પગાર કે ખીજ જે મુખ્ય પેદાશ આવે તે શ્રી ઉપજખાતે જમા થાય, પણ ઘરનાં માણસો નવરાશના વખતમાં કંઈ ખીજું કામ કરે તે ખદલ જે આવે તે શ્રી પરચુરણ ઉપજ ખાતે જમા થાય.

(૨૩) એક જ ખાતે એ કે વધારે રકમો હોય ત્યારે તે બધી એક જ ખાતાના પેટામાં નોંધાય ને તેનો સરવાળો મુખ્ય ખાતે ચડે. આવે વખતે ખીજે સળ માત્ર રકમો માટે જ રહે.

મનોચત્ન ૨

નાચેની રકમો પરથી આજની નિધિનો રોજમેળ લખો.* અને તે પરથી ખાતાવહી તૈયાર કરો.

(૧) હાઈ ચંદુને માટે ૫ રૂપીઆની ચોપડીઓ લીધી.x

(૨) ચિ. છોટુને રૂ. ૦૧ ફીનો આપ્યો.x

(૩) ખીચડી માટે રૂ. ૨ ના ચોખા મણ ૦૧ તથા રૂ. ૨૧ ના મગ મણ ૦૧૧ લીધા.

(૪) ગયા માસના પગારના રૂ. ૪૫) આવ્યા.

(૫) ચિ. રમણિકને માટે ૨ રૂપીઆનું ગોખલે ગણિત લીધું.x

(૬) ઘરનાં માણસોએ સરલ ખાળપોથી સીવી તેના રૂ. ૧૦) મળ્યા.

* સિલકની રકમ પાછલા મનોચત્ન પરથી લેવી.

x આ ત્રણે રકમો કેળવણીખર્ચની હોવાથી એક જ પેટામાં આવે.

પગથીઉં ત્રીણું-(ઉપજ અને સામાન્ય ખર્ચ.)

ધારો,કે આજે નીચે પ્રમાણે આવકજનક થઈ છે.

- (૧) ૪ રૂપીઆની ખુરસી લીધી.
 - (૨) ૨ રૂપીઆની પિત્તળની થાળી નંગ ૫ લીધી.
 - (૩) આપણું કાશીપરાનું ઘર ભાડે આપેલું તેના ગયા માસના ભાડાના રૂ. ૫) આવ્યા.
 - (૪) આપણા જાકલી પરના ખેતરનું ગયા વરસનું ગણોત રૂ. ૬૦) આવ્યું.
 - (૫) ૨ રૂ. અનાયાશ્રમના ખરડામાં ભર્યા.
- ઉપરની રકમોનો રોજમેળ નીચે પ્રમાણે લખાય.

રો. પા. ૩

સંવત ૧૯૮૪ ના કારતક સુદ ૪ શનિવાર, તા. ૨૧-૧૦-૨૭

જ

ઉ

ખપા સિલક રોજ ગુદસ્તની

૯૫) શ્રીસ્થાવર મિલકત ઉપજ
આતે જમા

૫) કાશીપરામાંના આપણા ઘરના
આસો માસના ભાડાના
આવ્યા.

૬૦) જાકલીપરના આપણા ખેતર-
નું ગયા વરસનું ગણોત આવ્યું.

૯૫) ખા. પા. ૨

૧૫૦૧

૯) શ્રીસરસામાનખર્ચ આતે
ઉધાર

૪) ખુરસી ૧ લીધી.
૨) પિત્તળની થાળી ૫ લીધી.
૬) ખા. પા. ૪

૨) શ્રીધર્માદા ખર્ચ આતે
ઉધાર

૨) અનાયાશ્રમના ખરડામાં ભર્યા.
ખા. પા. ૪

૮)

૧૪૨૧ સિલક રોજ આવતા સારૂ

૧૫૦૧

નિયમો

(૨૪) ઘરમાં વાપરવાનો સમાન (ખાટલા, ગોદડાં, ઠામવા-સણ, પાટલા, પેટી, કબાટ, વગેરે) લાવીએ તેના પૈસા શ્રીસરસામાન અર્થે ખાતે નોંધાય.

(૨૫) મકાન, ખેતર, આંખા, વગેરે સ્થાવરમિલ્કત* કહેવાય, એટલે મકાનનું લાડું, ખેતરનું ગણોત, આંખાની ઉધડ, વગેરે જે કંઈ પેદાશ આવે તે શ્રીસ્થાવરમિલ્કત ઉપજ ખાતે જમા થાય.

(૨૬) ધર્મને અર્થે જે કંઈ આપવામાં આવે તે શ્રીધર્મોદાપ્ત્ય ખાતે નોંધાય.

મનોચત્ન ૩

નીચેની રકમો પરથી આજની તિથિનો રોજમેળ લખો અને તે ઉપરથી ખાતાવહી કરો.

(૧) આપણા બ્રાહ્મણવાડાના ઘરનું ગયા માસનું લાડું રૂ. ૭) આવ્યું.

(૨) વાસણો મૂકવા માટે લાકડાનો ઘોડો રૂ. ૫) નો કરાવ્યો.

(૩) આપણા ખેતરના ગણોતના રૂ. ૪૨) ખેડુત રાજ કેશવ પાસેથી આવ્યા.

(૪) રૂ. ૧૧૧૧ નો પાણી પીવાનો લોટો ખ્યાલા સાથે લીધો.

(૫) રૂ. ૦૧ મંદિરમાં મૂક્યો.

(૬) જે પૈસા આંધળાને આપ્યા.

(૭) ઇંડિયા બેંકમાં આપણે નામે રૂ. ૧૦૦) જમે કરાવ્યા.

(૮) પાડોશીના છોકરાનાં પહેરણ સીવી આપ્યાં તેનો રૂ. ૦૧ મળ્યો.

(૯) ઘરમાં ખાવા માટે ૨ રૂપીયાનું ઘી આપ્યું.

(૧૦) ઘરનાં માણસોએ પાડોશીના છોકરાની ટોપી ભરી આપી તેની મહેનતના ૨ રૂપીયા મળ્યા.

* જે મિલ્કત એક જગાએથી બીજી જગાએ ફેરવી રાકાય નહિ તે મિલ્કત, સ્થાવર મિલ્કત કહેવાય. જેવી કે ઘર, ખેતર, ઝાડો, કારખાનાં, રેલ્વે, વગેરે.

પગથીઉં ચોથું-(કાપડ, પરચુરણઅથ તથા ખીજનીવતી આપલે.)

(૧) ધર સારૂ રૂ. ૨૧ નો ઓછાડ જોટો ૧ તથા રૂ. ૧૧ ના રૂમાલ ડઝન ૧૧ લીધા. (૨) ખે આનાનો સાથુ ને ચાર આનાની ચીમની લીધી. (૩) ૧૦૦ રૂ. પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકમાંથી ઉપાડ્યા. (૪) સોની શંભુ કેશવે મ. ઓ. થી રૂ. ૧૧૦) મોકલાવ્યા. (૫) કમળાબેન શવજીએ આપણને મગન ખીમા પાસેથી રૂ. ૫) અપાવ્યા. (૬) કલિયા દોલત કેશવે આપણી પાસેથી રૂ. ૨) મથુર કેશવજીને અપાવ્યા. (૭) રત્નમાં વડોદરા જેવા ગયાં તેને અર્ચ રૂ. ૧૭) થયો.

રો. પા. ૪

સંવત ૧૯૮૪ ના કારતક સુદ ૧૧ શનિવાર, તા. ૫-૧૧-૨૭

જ

ઉ

૧૪૨૧૧ સિલક રોજ ગુદસ્તની

૧૦૦) પોસ્ટલ સેવિંગ્સબેંક ખા. જ.

૧૦૦) આજરોજ ઉપાડ્યા તે.

ખા. પા. ૧

૧૧૦) સોની શંભુ કેશવને ખા. જ.

૧૧૦) મ. ઓ. થી આવ્યા તે.

ખા. પા. ૧

૫) કમળા શવજીને ખાતે જ.

૫) તમે મગન ખીમા પાસેથી

અપાવ્યા તે.

ખા. પા. ૧

૩૫૭૧૧

૩૧૧ શ્રીકાપડ અર્ચ ખાતે ઉધાર

૨૧૧ ઓછાડ જોટો ૧ લીધા.

૧૧ રૂમાલ ડઝન ૧૧ લીધા.

૩૧૧ ખા. પા. ૪

૧૭૧ શ્રીપરચુરણ અર્ચ ખા. ઉ.

૦) સાથુ લીધા.

૦ ચીમની લીધી.

૧૭) વડોદરા જેવા જતાં

થયેલો અર્ચ

૧૭૧ ખા. પા. ૩

૨) કલિયા દોલત કેશવને ખા. ઉ.

૨) તમે અમારી પાસેથી મથુર

કેશવને અપાવ્યા તે.

ખા. પા. ૬

૨૩) =

૩૩૪૧ = સિલક રોજ આવતા સ્પરૂ

૩૫૭૧૧

નિયમો

(૨૭) કાપડ લાવવામાં આવે તેનો ખર્ચ, શ્રીકાપડ ખર્ચ ખાતે નોંધાય.

(૨૮) સાબુ, ચીમની, કાઠી, ગ્યાસતેલ, ઘાખી, હળમ, વગેરે પરચુરણ ખાતનો ખર્ચ, શ્રી પરચુરણ ખર્ચ ખાતે નોંધાય. મુસાફરીનો ખર્ચ પણ આ ખાતમાં નંખાય.

(૨૯) જ્યારે કોઈ માણસ આપણને બીજા માણસ પાસેથી પૈસા અપાવે ત્યારે જે માણસ અપાવે તે માણસને ખાતે જમા થાય. અને પેટામાં લખાય, કે તમે ફલાણા પાસેથી અપાવ્યા તે.

(૩૦) જ્યારે આપણી પાસેથી કોઈ માણસ, બીજા કોઈ માણસને પૈસા અપાવે ત્યારે જે માણસ અપાવે તે માણસને ખાતે ઉધાર થાય અને પેટામાં લખાય, કે તમે અમારી પાસેથી ફલાણાને અપાવ્યા તે.

મનોચત્ન ૪

નીચેની રકમે પરથી આજની તિથિનો રોજમેળ તૈયાર કરો, અને તે પરથી ખાતાવહી બનાવો.

(૧) ઘર સાડ મલમલ વાર ૭ દર ૩. ૦૮ લેખે અને ખાદી વાર ૫ દર ૩. ૦૧ લેખે લાવ્યા. (૨) રૂ. ૩૦ નો ગ્યાસતેલનો ડબ્બો લીધો. (૩) ત્રણ આનાનો સાબુ લીધો. (૪) મણિબેન રામજીએ રૂ. ૪) આપણને સંતોક રવજી પાસેથી અપાવ્યા. (૫) આપણે ત્રવાડી છગનલાલ અંબાલાલના કહેવાથી તેની વતી રૂ. ૫) કેશવજી પ્રેમજીને આપ્યા. (૬) ભટ્ટ મૂળશંકર જેશંકરે રૂ. ૧) છબન જીવા પાસેથી અપાવ્યો. (૭) ડાકોર જોવા કુટુંબ સહિત જતાં રૂ. ૪૦૦૦ ખર્ચ થયો. (૮) આપણે દેવે બાપાલાલ શંકરલાલના કહેવાથી તેની વતી શા. સોમચંદ રવજીને રૂ. ૬) આપ્યા. (૯) કંસારા ચતુર પ્રેમજીએ આપણને રૂ. ૮) શા. વાડીલાલ પ્રેમચંદ પાસેથી અપાવ્યા. (૧૦) ૨ રૂપીઆનો ઘોતીજોટો એક ચિ. છોટુ માટે આપ્યો.

પગથી ઉં પાંચમું—(વીમા. પુસ્તકાલય, વટાવ, વગેરે.)

- (૧) રૂ. ૧૦૮ પોતાના વીમાના ત્રિમાસિક પ્રિમિઅમના ભર્યા.
 (૨) કુમાર માસિકના લવાજમના રૂ. ૬૧૧ ભર્યા. તેમજ રૂ. ૨૧૧ ની નૂરજહાંન—જહાંગીર નામની ચોપડી મંગાવી.
 (૩) આપણા ઘરને માટે રૂ. ૪ ની ખુરસી બજારમાંથી આણી તે પાડોશી સવિતા નારાયણને ગમતાં તેમને રૂ. ૫ માં આપી દીધી.
 (૪) આપણા શેઠ તરફથી દિવાળીની બોણીના રૂ. ૧૦ મળ્યા.
 (૫) ખીસામાંથી બે આના રસ્તામાં પડી ગયા.
 (૬) આપણે તૈયાર કરાવેલા રૂ. ૪ ના ખૂટ સાંકડા પડવાથી તરત જ રૂ. ૨૧૧ માં રોકડે વેચી નાખ્યા.

રો. પા. ૫

સંવત ૧૯૮૪ ના કારતક વદ ૯ ગુરુવાર, તા. ૧૭-૧૧-૨૭

જ

ઉ

૩૩૪૧= સિલક રોજ ગુદસ્તની

૧) શ્રીવટાવખાતે જમા

૧) આપણા ઘર માટે બજાર-માંથી ખુરસી એક રૂ. ૪ ની લાવેલ તે પાડોશી સવિતા નારાયણને ગમતાં તેને રૂ. ૫ માં આપી દીધી તેના વગાવ.

ખા. પા. ૨

૧૦) શ્રી પરચુરણ ઉપજ ખા. જ.

૧૦) શેઠ તરફથી દિવાળીની બોણીના મળ્યા.

ખા. પા. ૨

૩૪૫૧=

૧૦૮ શ્રી વીમા અર્થખાતે ઉધાર

૧૦૮ આપણા વીમાના પ્રિમિ-અમના ત્રિમાસિક હુનાના ભર્યા.

ખા. પા. ૪

૯) શ્રીપુસ્તકાલય અર્થ ખા. ઉ.

૬૧૧ કુમારમાસિકનું લવાજમ.
 ૨૧૧ જહાંગીરનુરજહાંન ચોપડી.

૯) ખા. પા. ૪

૧૧૧ શ્રી વટાવખાતે ઉધાર

૦) ખીસામાંથી પડી ગયા.

૧૧૧ ખૂટમાં ખાટ ગઈ.

૧૧૧ ખા. પા. ૨

૨૧૧-

૩૨૪૧= સિલક રોજ આવતા સાડે

૩૪૫૧=

નિયમો

(૩૧) પોતાની જિંદગીનો કે રહેવાના મકાનનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય તેનું જે પ્રિમિઅમ ભરવું પડે તે શ્રીવીમાખર્ચ ખાતે ઉધાર થાય. x

દીપ-આપણે ભાડે આપેલા મકાન કે દુકાનનો વીમો ઉતરાવ્યો હોય તો તેનું પ્રિમિઅમ શ્રીસ્થાવર મિલકત ઉપજ ખાતે ઉધાર થાય.

(૩૨) આપણા પુસ્તકાલય માટે જે કાંઈ માસિકો, પત્રો કે પુસ્તકો મંગાવીએ તેનો ખર્ચ શ્રીપુસ્તકાલય ખર્ચ ખાતે લખાય.

(૩૩) આપણે કંઈ ચીજ લાવીએ અને તેનો હિસાબ નોંધ્યો ન હોય તે પહેલાં કોઈ આપણી પાસેથી વધારે પૈસા આપીને ખરીદ કરી લે, તો એવે વખતે જે કાંઈ વધારે મળે તે શ્રીવટાવ ખાતે જમા થાય. એથી ઉલટું કંઈ ઓછું મળે, તો શ્રીવટાવ ખાતે ઉધાર થાય. (વટાવ = હાંસલ કે નફો.)

(૩૪) ખીસામાંથી પડી જાય, તે પૈસા શ્રીવટાવ ખાતે ઉધાર થાય.

(૩૫) આપણને કંઈ અક્ષિસ મળે તે શ્રીપરચુરણ ઉપજ ખાતે જમા થાય. એથી ઉલટું આપણે કોઈને અક્ષિસ આપીએ તે શ્રીપરચુરણ ખર્ચ ખાતે ઉધાર થાય.

મનોચત્ન ૫

(૧) આપણા જિંદગીના વીમાના ત્રિમાસિક પ્રિમિઅમના ૨. ૧૨ અને આપણા આત્મણવાડાના ઘરના વીમાના પ્રિમિઅમના .

૩. ૧૦) ગુજરાત ઓરિએન્ટલ વીમા કંપનીમાં ભર્યો. (૨) સરસ્વતી-ચંદ્ર ભાગ પહેલો ૩. ૨ નો લીધો. (૩) આપણે માટે રાજેસ ચપ્પુ ૩. ૦૧૧ નું આણેલું તે પાડોશી સુંદરજીને ગમતાં ૩. ૧) માં આપી દીધું.

(૪) આપણા શેઠ તરફથી ૩. ૫) અક્ષિસ મળ્યા. (૫) પાકીટમાંથી ૮ આના પડી ગયા. (૬) પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકમાંથી ૩. ૨૦૦) ઉપાડ્યા.

x નુકસાન લાગે ત્યારે અમુક રકમ આપવાનો ઠરાવ તે વીમો કહેવાય. ને તે બદલ જે માસિક, ત્રિમાસિક, છમાસિક, કે વાર્ષિક ભરવું પડે તે પ્રિમિઅમ કહેવાય.

પગથોડી છટું—(લગ્નખર્ચ. ચાંદલો, વગેરે)

- (૧) આપણાં ચિ. બેન કાન્તાનાં લગ્નમાં નીચે પ્રમાણે ખર્ચ થયો.
૨૦ રૂ. તું કાપડ, ૧૦૦ રૂ. નો દાગીનો, ૧૭૫ રૂ. બીજો ખર્ચ.
- (૨) નીચે પ્રમાણે ચાંદલો આગ્યો.
૫૦ રૂ. મિત્રો ને સગાંવહાલાં તરફથી, ૫૦ રૂ. કાન્તાના મોસાળ તરફથી, અને ૨૫ રૂ. આપણા શિષ્ય નૌતમલાલ તરફથી.
- (૩) આપણા મિત્ર ડાહ્યાભાઈના દીકરા મણિલાલનાં લગ્ન હોવાથી
રૂ. ૫) ચાંદલાના મોકલ્યા.
- (૪) બેન મુક્તાના દીકરાને જનોઈ હોવાથી રૂ. ૨૫) ચાંદલાના મોકલ્યા.

રો. પા. ૬

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર સુદ ૨ શનિવાર, તા. ૨૬-૧૧-૨૭

જ

૩૨૪૧- સિલક રોજ ગુદરતની

૫૦) શ્રી ચાંદલા ખાતે જમા
૫૦) બેન કાન્તાનાં લગ્ન
પ્રસંગે મિત્રો ને સગાં તરફથી
ચાંદલાના આગ્યા.

ખા. પા. ૫

૭૫) બેનકાન્તાના લગ્નખર્ચ ખા.જ.

૫૦) મોસાળ તરફથી ચાંદલો
૨૫) આપણા શિષ્ય નૌતમલાલ
તરફથી ચાંદલો

૭૫) ખા. પા. ૪

૪૪૬૧-

ઉ

૨૬૫) બેનકાન્તાના લગ્નખર્ચ ખા.ઉ.

૨૦) કાપડ
૧૦૦) દાગીનો
૧૭૫) બીજો ખર્ચ
૨૬૫) ખા. પા. ૪

૫) શ્રી ચાંદલા ખાતે ઉધાર

૫) બાઈ ડાહ્યાભાઈ તુળસીદાસના
દીકરા મણિલાલનાં લગ્ન પર
ચાંદલાના મોકલ્યા.

ખા. પા. ૫

૨૫) શ્રીપરચુરણ ખર્ચ ખાતે ઉ.

૨૫) બેન મુક્તાના દીકરાને જનોઈ
પર ચાંદલાના મોકલ્યા.

ખા. પા. ૩

૩૨૫)

૧૨૪૧- સિલક રોજ આવતા સાડ

૪૪૬૧-

નિયમો

(૩૬) લગ્ન પ્રસંગે સગાં કે મિત્રો તરફથી વધાવો આવે તે શ્રીચાંદલા ખાતે જમા થાય^x પણ એ વધાવો પૈકીનો જોડલો ભાગ કોઈ દિવસ પાછો વાળવાનો ન હોય તે શ્રીલગ્નખર્ચ ખાતે જમા થાય. જેમકે છોકરીને માખાપ તરફથી કે ગુરુને શિષ્ય તરફથી વધાવો મળે છે તે.

(૩૭) આપણે કોઈને વધાવો મોકલીએ તે શ્રીચાંદલા ખાતે ઉધારાય; પણ જ્યારે એ વધાવો પાછો લેવાનો ન હોય ત્યારે શ્રીપરચુરણ ખર્ચ ખાતે ઉધારાય. જેમકે ગુરુને ત્યાં, બેનને ત્યાં, કે દીકરીને ત્યાં વધાવો મોકલીએ તે.

(૩૮) લગ્ન પ્રસંગે જે ખર્ચ થાય તે શ્રીલગ્નખર્ચ ખાતે ઉધારાય.

મનોચત્ન ૬

(૧) ચિ. ભાઈ મગનનાં લગ્નમાં નીચે પ્રમાણે ખર્ચ થયો.

૩ રૂ. કંકોતરીની છપામણી, ૨ રૂ. પોસ્ટેજ, ૧૦ રૂ. વાગ્ગવાળાને, ૧૦૦ રૂ. કાપડ, ૧૦ રૂ.નાં શ્રીફળ, ૭૫ રૂ. પરચુરણ, અનાજ, વગેરે.

(૨) નીચે પ્રમાણે ચાંદલો આવ્યો.

૬૦ રૂ. મગનના મોસાળ તરફથી, ૪૦ રૂ. મિત્રો ને સગાં તરફથી.

(૩) આપણા સ્નેહી કંચનલાલના દીકરાનાં લગ્ન હોવાથી રૂ. ૨) ચાંદલાના મોકલ્યા.

(૪) ગુરુશ્રી ઓધવદાસની દીકરીનાં લગ્ન પર રૂ. ૫) ચાંદલાના મોકલ્યા.

(૫) ઘરમાં ખાવા રૂ. ૦૧૧૮૦ ની ફેરી આણી. રૂ. ૦૮૮ ધોળીને આપ્યા.

^x લગ્નપ્રસંગે ભેટ આપવાનો રિવાજ છે. એવી ભેટ જેણે આપી હોય તેમને ત્યાં ટાણું આવે ત્યારે પાછી વાળવી જોઈએ, તેથી લોકો ચાંદલાખાઉં રાખે છે. (ચાંદલો-શુભ પ્રસંગનો ભેટ)

પગથીઉં ૭ મું-(દાગીનો ને બીજી)

(૧) પોતાને માટે સોનાની વીંટી ગદિ. ૧૧૧ ની રૂ. ૧૫) માં તૈયાર લીધી. (૨) બેન મધુના દીકરા માટે હાથની પોંચી કરાવી, તેમાં રૂ. ૧૦૧૧ નું સોનું લીધું ને રૂ. ૧૧૧ સોનીને ઘડાઇનો આપ્યો. (૩) આપણા મિત્ર પાનાચંદલાઇની દીકરીને લગ્નમાં ભેટ આપવા રૂ. ૧૨૧૧ ની તૈયાર વીંટી લીધી. (૪) જીનાં વર્તમાનપત્રો રૂ. ૧૧૧ માં વેચી દીધાં. (૫) ઘરમાંની એક ચાદર રૂ. ૧૧૧ થી પાડોશી સવિતાગૌરીને વેચાતી આપી. (૬) ગ્યાસતેલનો ખાલી ડબો ૭ આને વેચ્યો.

રો. પા. ૭

સંવત ૧૯૮૪ના માગશર સુદ ૫ મંગળવાર, તા. ૨૯-૧૧-૨૭

જ

ઉ

૧૨૪- સિલક રોજ ગુદસ્તની

૧૧૧ શ્રી પુસ્તકાલય અર્થ ખા.જ.

૧૧૧ જીનાં વર્તમાનપત્રો વેચ્યાં.

ખા. પા. ૪

૧૧૧ શ્રીકાપડ અર્થ ખાતે જમા

૧૧૧ ઘરમાંની એક ચાદર

પાડોશી સવિતા ગૌરીને વેચાતી

આપી તેના આગ્યા.

ખા. પા. ૪

૦૮- શ્રીપરચુરણ અર્થ ખાતે જમા

૦૮- ગ્યાસતેલનો ખાલી ડબો

વેચી દીધો તેના.

ખા. પા. ૩

૧૨૭૧

૧૫) શ્રીદાગીના અર્થ ખાતે ઉધાર

૧૫) પોતા માટે સોનાની તૈયાર

વીંટી ગદિ. ૧૧૧ ની લીધી.

ખા. પા. ૫

૧૨) શ્રીપરચુરણ અર્થ ખા. ઉ.

બેન મધુના દીકરા માટે પોંચી

કરાવી તેનો અર્થ નીચે પ્રમાણે.

૧૦૧૧ સોનું લીધું.

૧૧૧ સોનીને મળુરી આપી.

૧૨) ખા. પા. ૩

૧૨૧૧ શ્રીચાંદલા ખાતે ઉધાર

૧૨૧૧ આપણા મિત્ર પાનાચંદ

લાઈની દીકરીને લગ્નમાં ભેટ

આપવા તૈયાર વીંટી લીધી તેના.

ખા. પા. ૫

૩૬૧૧

૮૮) સિલક રોજ આવતા સારૂ

૧૨૭૧

નિયમે

(૩૯) ઘરને માટે દાગીના કરાવીએ તેનો અધેા ખર્ચ શ્રી દાગીના ખાતે ઉધાર થાય, અને એ દાગીનો કોઈ વાર વેચીએ ત્યારે શ્રી દાગીના ખાતે જમા થાય.

(૪૦) દીકરીને માટે કે તેનાં બાળકોને માટે કંઈ દાગીનો કરાવી આપીએ, તો તે શ્રી પરચુરણ ખર્ચ ખાતે લખાય.

(૪૧) મિત્રો કે સગાંવહાલાંને લક્ષ્મપ્રસંગે ભેટ આપવા દાગીનો કરાવીએ, તો તે શ્રી ચાંદલા ખાતે નોંધાય.

(૪૨) ઘરમાંની કોઈ ચીજ વેચીએ, તો તેના આવેલા પૈસા, તે ચીજ, જે પ્રકારના ખર્ચમાં આવેલ હોય તે પ્રકારના ખર્ચ ખાતે જમા થાય.

મનોચત્ન ૭

- (૧) જીનાં વર્તમાનપત્રો રૂ. ૨૧ નાં વેચ્યાં.
- (૨) આપણા ઘરમાંથી એક ખુરસી, પાડોશી મથુર કાળાને રૂ. ૩)ની આપી.
- (૩) આપણો જીનો અછોડો રૂ. ૧૦૦) નો વેચી નાખ્યો.
- (૪) ઘર માટે મગમાળા કરાવી, તેમાં રૂ. ૨૦૧૧ ના ભાવનું સોનું તોલા પાા વપરાયું, તેમ જ સોનીને રૂ. ૧૦) મળુરી આપી.
- (૫) આપણી બેન મંગળાની દીકરીને રૂ. ૨૧ ના પગના છડા લઈ આપ્યા.
- (૬) આપણા રોહી મોહનભાઈને ત્યાં પુત્રનો જન્મ થતાં રૂ. ૫)નાં સાંકળાં લઈને મોકલ્યાં.
- (૭) આપણી જીની વીંટી ચોકસી મફતલાલ છોટાલાલને રૂ. ૧૦)ની આપી દીધી.
- (૮) ઘરમાં ખાવા સાડ રૂ. ૫) નું ઘી શેર ૭૧, રૂ. ૨) નું તેલ શેર ૮, અને રૂ. ૩) નો ગોળ મણુ ૦૧ લાભ્યા.

પગથોડિ' ૮ મું - (સ્થાવર મિલકત અને જનવર)

(૧) રૂ. ૧૦૫) ની ભેંસ વેચાતી લીધી. (૨) ગામના પાદરમાંનો નિશાળ સામેનો આપણો આંખો રૂ. ૭૫) માં વેચ્યો. દલાલને ૧ રૂપીઆ આપ્યો. (૩) શાકજનરમાંની નરોત્તમ છગનની દુકાન રૂ. ૨૦૫) થી વેચાણ લીધી. દસ્તાવેજ કરાવતાં રૂ. ૧૦) ખર્ચ થયો. દલાલને રૂ. ૨) આપવા પડ્યા. (૪) આપણી ગાય રૂ. ૫૦) થી વેચી. (૫) પટેલ તેજ વાલાને રૂ. ૭૫), જે પૈસાની તેરીએ વ્યાજે આપ્યા. ટિકિટ ચોડાવી ખાતું પડાયું. (૬) પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકમાંથી રૂ. ૩૦૦) ઉપાડ્યા.

રૌ. પા. ૮

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર સુદ ૮ શુક્રવાર, તા. ૨-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૮૮) સિલક રોજ ગુદસ્તની

૭૪) શ્રીસ્થાવર મિલકત ખા. જ.

ગામના પાદરમાંનો આપણો
આંખો વેચ્યા તેના ઉપજ્યા.

૭૫) વેચાણના આજ્યા.

૭

૧) દલાલને આપ્યો.

૭૪) ખા. પા. ૫

૫૦) શ્રી જનવર ખાતે જમા

૫૦) આપણી ગાય વેચી.

ખા. પા. ૫

૩૦૦) શ્રી પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંક
ખાતે જમા

૩૦૦) ખાતામાંથી ઉપાડ્યા.

ખા. પા. ૧

૫૧૨) =

૧૦૫) શ્રીજનવર ખાતે ઉધાર

૧૦૫) ભેંસ લીધી તેના.

ખા. પા. ૫

૨૧૭) શ્રીસ્થાવર મિલકત ખાતે ઉ.

શાક જનરમાંની નરોત્તમ
છગનની દુકાન વેચાતી લીધી
તેના ખર્ચના.

૨૦૫) માલિકને આપ્યા.

૧૦) દસ્તાવેજ ખર્ચ થયા.

૨) દલાલને આપ્યા.

૨૧૭) ખા. પા. ૫

૭૫) પટેલ તેજ વાલાને ખા. ઉ.

૭૫) તમને જે પૈસાની તેરીએ
વ્યાજે લીધી તે.

ખા. પા. ૬

૩૬૭)

૧૧૫) સિલક રોજ આવતા સાડ

૫૧૨) =

નિયમો

(૪૩) જનવર ખરીદતાં જે કાંઈ બેસે તે શ્રી જનવર ખાતે ઉધાર થાય અને વેચતાં જે કાંઈ ઉપજે તે શ્રી જનવર ખાતે જમા થાય.

(૪૪) જે મિલકત એક જગાએથી બીજી જગાએ ફેરવી શકાતી નથી તેને માટે ખરચેલા પૈસા શ્રી સ્થાવર મિલકત ખાતે લખાય છે. એ વખતે ખરીદતાં જે કાંઈ ખર્ચ થાય, તે બધાનો સરવાળો તે ખાતે નોંધાય, પણ વેચતાં જે કાંઈ ખર્ચ થાય, તે ઉપજેલા પૈસામાંથી બાદ કરી બાકીની રકમ જમા થાય.

(૪૫) વીસ કે તેથી વધારે રૂપીઆ ધારવામાં આવે, તો જેને ધારાય તેનું ખાતું પાડી ટિકિટ ચોડાવી સહી કરાવવી પડે.

મનોચત્ન ૮

- (૧) રૂ. ૭૦) ની ગાય લીધી.
- (૨) આપણું બ્રાહ્મણવાડાનું ઘર રૂ. ૩૯૫)માં વેચી નાખ્યું. દલાલને રૂ. ૫) આપવા પડ્યા.
- (૩) અજરમાંની દરજી મકનની દુકાન રૂ. ૪૦૦) ની લીધી. દસ્તાવેજ કરાવતાં રૂ. ૧૨) ખર્ચ થયો. દલાલને રૂ. ૩) આપવા પડ્યા.
- (૪) આપણો ઘોડો રૂ. ૨૫) નો વેચ્યો.
- (૫) ઘર માટે રૂ. ૧૧૧ નું તેલ અને બે આનાનું શાક આણ્યું.
- (૬) ઘરમાં ખાવા સાડ રૂ. ૩૧૧ ની એક મણ તુવેરદાળ આણી.
- (૭) બાપાજીને સુરત કવર લખ્યું.
- (૮) વૈદને ત્યાં દવા લેવા જતાં રૂ. ૦૧૧ ગાડીવાળાને આપ્યો.
- (૯) ધોખીને કપડાં ધોવાનો રૂ. ૦૧૧ આપ્યો.
- (૧૦) બાજરી મણ ૬, રૂ. ૩) ને ભાવે લીધી.
- (૧૧) ઇંડિયા બેંકના આપણા ખાતામાંથી રૂ. ૧૦૦) ઉપાડ્યા.
- (૧૨) ભાઈ મગન કેશવજીએ રૂ. ૨૫) મ. ઓ. થી મોકલ્યા.

પગથીઉં ૬ મું—(કર, મરામત, વગેરે)

(૧) આપણા રહેવાના ઘરનો મ્યુનિસિપલ કર રૂ. ૮) અને કાશી-પુરાના મકાનનો કર રૂ. ૫) ચુકવ્યો. (૨) ખેતરનો સરકારવારો રૂ. ૧૫) ભર્યો. (૩) આપણું રહેવાનું ઘર ધોળાવતાં રૂ. ૪) અને કાશીપુરાનું ઘર ધોળાવતાં રૂ. ૩) ખર્ચ થયો. (૪) મકાન અને દુકાનનું ગયા માસનું ભાડું રૂ. ૧૦) આવ્યું. (૫) બેન કાન્તાનાં લગ્ન વખતે આણેલા ધીમાંથી એક ડબ્બો વધતાં રૂ. ૩૨) ના ભાવે વેચી નાખ્યું, તેના ૨૭ રૂ. ઉપજ્યા. (૬) કારતક માસના પગારના રૂ. ૪૫) આવ્યા. (૭) ખેતરમાં ૧૦ રૂપીઆનું ખાતર નંખાવ્યું. (૮) ઢોરને માટે ૧૧ રૂપીઆનું ૧૦૦ પુળા ઘાસ લીધું.

રે. પા. ૯

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર સુદ ૧૧ સોમવાર, તા. ૫-૧૨-૨૭

જ	ઉ
૧૧૫)≡ સિલક રેજ ગુદસ્તની	૨૩) શ્રીપરચુરણ ખર્ચ ખાતે ઉ.
૧૦) શ્રીસ્થાવર મિલકત ઉપજ	૮) રહેવાના ઘરનો મ્યુ. કર.
ખાતે જમા	૪) રહેવાનું ઘર ધોળાવ્યું.
૧૦) ઘર અને દુકાનનું ગયા	૧૧) ઘાસ પુળા ૧૦૦) લીધું.
માસનું ભાડું આવ્યું.	૨૩) ખા. પા. ૩
ખા. પા. ૨	૩૩) શ્રીસ્થાવર મિલકત ખર્ચ
૨૭) બેન કાન્તાના લગ્નખર્ચ	ખાતે ઉધાર
ખાતે જમા	૧૫) ખેતરનો સરકારવારો ભર્યો.
૨૭) લગ્ન વખતે વધેલો ધીનો	૫) કાશીપુરાના મકાનનો મ્યુ.
ડબ્બો વેચી નાખ્યો તેના ઉપજ્યાતે.	કર ભર્યો.
ખા. પા. ૪	૩) કાશીપુરાનું મકાન ધોળાવ્યું.
૪૫) શ્રી ઉપજખાતે જમા	૧૦) ખેતરમાં ખાતર નંખાવ્યું.
૪૫) કારતક માસનો પગાર	૩૩) ખા. પા. ૨
આવ્યો તેના.	૫૬)
ખા. પા. ૨	

૧૯૭)≡

૧૪૧)≡ સિલક રેજ આવતા સમરૂ

૧૯૭)≡

નિયમો

(૪૬) આપણે પોતે વાપરતા હોષ્ટએ તે મકાનનો મ્યુનિસિપલ કર, ધોળાવવું કે એવી મરામત, એ બધું શ્રીપરચુરણખર્ચ ખાતે નોંધાય.

(૪૭) આપણે પોતે ન વાપરતા હોષ્ટએ પણ ભાડે આપતા હોષ્ટએ એવા ધરની એવી બાબતો શ્રીસ્થાવર મિલકત ખર્ચ ખાતે નોંધાય.

(૪૮) લગ્ન વખતે ત્રણેલ સામાનને વેચી નાખીએ તો તેના હિપજેલા પૈસા શ્રી લગ્નખર્ચ ખાતે જમા થાય.

(૪૯) જનવરનું દૂધ, ઘી, વગેરે આપણા ધરમાં વપરાય છે ને તેનો જીલ્લો દિસાવ્ય રખાતો નથી, તેથી જનવરને માટે ઘાસ, ખોળ, કપાસીઆ, વગેરે લાવીએ તે શ્રીપરચુરણખર્ચ ખાતે નોંધાય.

(૫૦) ખેતરમાં ખાતર પૂરવું, ઘાસ કઢાવવું, સરકારધારો ભરવો, વગેરે બાબતનો ખર્ચ શ્રી સ્થાવરમિલકતખર્ચ ખાતે નોંધાય.

મનોચત્ન ૯

- (૧) ઢોરને માટે ૨ રૂપીઆનો ખોળ લીધો.
- (૨) ખેતરમાંથી ઝાંખરાં કઢાવ્યાં તેના રૂ. ૩) મજુરને આપ્યા.
- (૩) ધરમાં ગાર કરાવી તેનો રૂ. ૧૦૦ ગારવાળીને આપ્યો.
- (૪) આપણે ભાડે આપેલી દુકાનનો અને આપણા રહેવાના ધરનો મ્યુનિસિપલ કર અનુક્રમે રૂ. ૩૦૦ અને રૂ. ૪) આપ્યો.
- (૫) ધરને ધોળાવતાં રૂ. ૭૦ અને દુકાનને ધોળાવતાં રૂ. ૫) ખર્ચ થયો.
- (૬) દુકાનનો ઓટલો સુધરાવતાં રૂ. ૮) ખર્ચ થયો.
- (૭) દુકાનનું ભાડું રૂ. ૧૦) આવ્યું.
- (૮) આપણા બીજા ખેતરનો સરકારધારો રૂ. ૧૫૦ ભર્યો.
- (૯) ખેતરના ગણોતના રૂ. ૭૫૦ આવ્યા.
- (૧૦) રૂ. ૧૦૦૦ નું શાક અને રૂ. ૧૦૦૦ નું ચવાણું લીધું.

પગથીઈ ૧૦ મું—(શેર અને સિલકની વધઘટ)

(૧) અશોક મીલના શેર નંગ બે નંબર ૨૪૨૫-૨૬ ના દર સોસોના રૂ. ૧૦૩) ના બાવે ફેશવળ નથુ પાસેથી વેચાતા લીધા. (૨) આપણી પાસે કરાંચી વીજળી કંપનીનો શેર નંબર ૫૪૭ નો રૂ. ૧૦૦) નો હતો, તે રૂ. ૧૧૭૪) થી વેચ્યો. (૩) ઘરમાંનાં ફૂટેલાં વાસણો શેર ૮, દર રૂ. ૦૧ પ્રમાણે કંસારાને આપી દીધાં. (૪) સાંજે સિલક મેળવતાં ૨ રૂ. ઘટયા. (૫) ઘર માટે ધઉ મળુ ૬) દર રૂ. ૩૧૧ લેખે લીધા.

રો. પા. ૧૦

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર સુદ ૧૩ મંગળવાર, તા. ૬-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૧૪૧) સિલક રોજ ગુદસ્તની

૨૦૬) શ્રી શેર ખાતે ઉધાર

૧૭૪) શ્રી શેર ખાતે જમા

૧૭૪) કરાંચી વીજળી કંપનીનો
શેર નંગ એક, નં. ૫૪૭ નો
વેચ્યો તેના ઉપજ્યા.

ખા. પા. ૫

૨૦૬) અશોક મીલના શેર નંગ
બે, નંબર ૨૪૨૫-૨૬ ના દર
સોસોના, રૂ. ૧૦૩) ના બાવે
ફેશવળ નથુ પાસેથી વેચાતા
લીધા તેના.

ખા. પા. ૫

૪) શ્રીસરસામાન ખર્ચે ખાતે
જમા

૪) ફૂટેલાં વાસણો કંસારાને
વેચાતાં આખ્યાં તેના આખ્યા.

ખા. પા. ૪

૨) શ્રીસિલકની વધઘટ ખાતે ઉ.

૨) સિલક મેળવતાં ઘટયા તેના.
ખા. પા. ૫

૨૨૧) શ્રીજોરાકીખર્ચે ખાતે ઉ.

૨૨૧) ધઉ મળુ ૬) દર રૂ. ૩૧૧
લેખે લીધા તેના.

ખા. પા. ૩

૨૩૦૧

૮૮૧) સિલક રોજ આવતા સાફ

૩૧૬)

નિયમો

(૫૧) શેર કે લોન લેતાં જે ખર્ચ થાય તે શ્રી શેર કે શ્રીલોન ખાતે ઉધાર થાય, અને વેચીએ ત્યારે શ્રી શેર કે શ્રી લોન ખાતે જમા થાય.*

ટીપ—શેરનો જે નફો આવે, કે લોનનું વ્યાજ આવે તે શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા થાય.

(૫૨) સિલક મેળવતાં કાંઈ ઘટે તો શ્રી સિલકની વધઘટ ખાતે ઉધાર થાય, અને વધે તો શ્રી સિલકની વધઘટ ખાતે જમા થાય.

ટીપ—સિલક મેળવવી એટલે સાંજે હિસાબ પુરો કરતાં ચોપડી-માંની સિલક કોથળામાંની સિલક સાથે સરખાવી જોવી. જો યરાઝર હોય, તો મેળ ખરો છે એમ સમજવું, પણ વધે કે ઘટે તો મેળ ખોટો છે, એમ સમજવું.

કોઈ આપણને પૈસા આપી ગયું હોય તેના જમા કરવા ભૂલી જઈએ, તો સિલક વધે. એથી ઉલટું કોઈને આપણે આપ્યા હોય અને નોંધવા ભૂલી જઈએ, તો સિલક ઘટે.

હવે જ્યારે આવી ભૂલ પકડાય ત્યારે તેનું નામું કેમ મંડાય તે આગળ પૃષ્ઠ ૩૨ મે જતાવ્યું છે.

મનોચત્ન ૧૦

- (૧) આપણી પાસે માર્ડન મીલનો રૂ. ૧૦૦)નો શેર એક, નં. ૪૨૬ નો હતો, તે રૂ. ૧૮૭) ને ભાવે વેચ્યો. ફલાલને ૨ રૂ. આપ્યા.
- (૨) આસ્ટોડિઆ મીલનો રૂપિયા સોનો, નં. ૩૨૯ નો શેર, આપણે રૂ. ૧૪૦)ને ભાવે ખરીદ કર્યો. ફલાલને ૧ રૂ. આપવો પડ્યો.
- (૩) સિલક મેળવતાં ૫ રૂ. વધ્યા.
- (૪) રૂ. ૪૧ ના ખૂટ લીધા અને રૂ. ૨૧૧ નું લીધું.
- (૫) છોકરાં માટે રૂ. ૦.૧૧ નાં રમકડાં લીધાં.
- (૬) ગયા માસના પગારના રૂ. ૪૫) આપ્યા.
- (૭) રૂ. ૧૫૦) પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકમાં જમે મૂક્યા.

* શેર ને લોન ખતાવીને સમજ આપ્યા પછી તેનું નામું શિખવડું.

પ્રકરણ બીજું-જમાખર્ચી રકમો.*

પગથીઉ પહેલું—(ઉધાર લેવડદેવડ)

(૧) ધોતીજોટો નંગ એક રૂ. ૩૦૦૦નો કાપડિયા હરિ વલ્લભને ત્યાંથી લીધો. પૈસા બાકી રાખ્યા. (૨) બાજરી મણ એક, રૂ. ૪ ની કણિયા દોલત કેશવને ત્યાંથી ઉધાર લીધી. (૩) આપણી ખુરસી જીની લાગવાથી શા. નથુ લાલજીને બે રૂપીએ વેચી દીધી. પૈસા બાકી રાખ્યા.

રો. પા. ૧૧

સંવત ૧૯૮૪ના માગશર સુદ ૧૫ ગુરુવાર, તા. ૮-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૮૮૦૦ સિલક રોજ ગુદસ્તની

૩૦૦૦ કાપડિયા હરિ વલ્લભને ખાતે જમા

૩૦૦૦ ધોતી જોટો નંગ ૧, તમારે ત્યાંથી ઉધાર લીધો, તે શ્રીકાપડ ખર્ચ ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૬

૪) કણિયા દોલત કેશવને ખા.જ.

૪) બાજરી મણ ૧, તમારે ત્યાંથી ઉધાર લીધી, તે શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૬

૨) શ્રીસરસામાન ખર્ચ ખા.જ.

૨) આપણી જીની ખુરસી ૧, શા. નથુ લાલજીને ઉધાર આપી તે તેને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૪

૯૮૦૦

૩૦૦૦ શ્રીકાપડ ખર્ચ ખાતે ઉ.

૩૦૦૦ ધોતી જોટો નંગ ૧, કાપડિયા હરિ વલ્લભને ત્યાંથી ઉધાર લીધો, તે તેના જમા કરીને.

ખા. પા. ૪

૪) શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે ઉ.

૪) બાજરી મણ ૧, કણિયા દોલત કેશવને ત્યાંથી ઉધાર લીધી, તે તેના જમા કરીને.

ખા. પા. ૩

૨) શા. નથુ લાલજીને ખાતે ઉ.

૨) ખુરસી નંગ ૧, તમને ઉધાર આપી, તે શ્રીસરસામાન ખર્ચ ખાતે જમા કરીને.

ખા. પા. ૧

૬૦૦૦

૮૮૦૦ સિલક રોજ આવતા સાફ

૯૮૦૦

* આ પ્રકરણમાં કોઈ કોઈ વાર જમાખર્ચી રકમો સાથે રોકડી રકમો ખજા કસોટી માટે આપવામાં આવી છે.

નિયમો

(૫૩) જ્યારે માલની લેવડદેવડમાં પૈસા બાકી રહે ત્યારે ઉધાર લેવડ-દેવડ થઈ કહેવાય. એવે વખતે હિસાબ જમા અને ઉધાર એમ બંને બાજુએ આવે છે; તેથી તેવી રકમોને જમાખર્ચી રકમો કહે છે.

(૫૪) જ્યારે માલ લાવીએ અને પૈસા આપવા બાકી રહે ત્યારે જે જાતનો માલ હોય તે ખાતે ઉધાર થાય અને જે માણસનો માલ લાવીએ તે માણસને ખાતે જમા થાય.

(૫૫) એથી ઉલટું આપણા ઘરમાંનો માલ કોઈ માણસને આપીએ, ત્યારે જે જાતનો માલ હોય, તે ખાતે જમા કરીને જે માણસને આપીએ તે માણસને ખાતે ઉધાર થાય.

(૫૬) જમાખર્ચી રકમોની વિગતમાં લખાય, કે તેને ખાતે જમા કરીને કે તેને ખાતે ઉધારીને.

મનોયત્ન ૧૧

- (૧) ભટ્ટ મૂળશંકર જેશંકરની દુઝણી ગાય રૂ. ૪૦) ની લીધી. પૈસા બાકી રાખ્યા.
- (૨) આપણો જીનો કબાટ મિ. વિલ્યમ જેમ્સને રૂ. ૧૫) નો આપ્યો. પૈસા પછીથી લેવાનો વાવદો કર્યો.
- (૩) ઘરમાં ખાવા સારૂ રૂ. ૫) નું ઘી ઠંકર લક્ષ્મીચંદ બીમજીનું લાવ્યા. પૈસા બાકી રાખ્યા.
- (૪) ઘરને ચુનો દેવડાવ્યો. ચુનો રૂ. ૨) નો આપ્યો. તેના પૈસા ચુનારા અલી ગનીને દેવાના બાકી રહ્યા.
- (૫) અનડા અને ભોખણીને ત્યાંથી ચિ. રમણિક માટે રૂ. ૪) નાં પુસ્તકો ઉધાર આપ્યાં.
- (૬) આપણો કંદોરો રૂ. ૨૫) નો ચોકસી હીરાચંદ નેમચંદને આપ્યો. પૈસા પછી લઈ જવાનું કહ્યું.

પગથીઉં બીજું-(વ્યાજ, હિસાબ, વગેરે)

(૧) રબારી મેપા દેવાના દૂધનો હિસાબ કરતાં ૭૫ શેર દૂધ થયું, તેના દર શેરે એક આના પ્રમાણે ૩. ૪૧૮ થયા. પૈસા જમા કર્યા. (૨) પાણીવાળા બાઈ સહુ રૂપાનો હિસાબ કરતાં ૩. ૨૧ થયા. પૈસા પછી લઈ જવાનું કહ્યું. (૩) આપણા પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંકના ખાતાનું ગયા વરસનું વ્યાજ ૩. ૯૧૮ થયું, તે પોસ્ટ માસ્તરે ચોપડીમાં જમા કરી આપ્યું.

રો. પા. ૧૨

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર વદ ૨ સનિવાર, તા. ૧૦-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૮૮૧૧ સિલક રોજ ગુદરતની

૯૧૧ શ્રી વ્યાજખાતે જમા

૯૧૧ સેવિંગ્સ બેંકના આપણા ખાતાનું ગયા વરસનું વ્યાજ નીકળ્યું તે શ્રી પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંક ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૨

૪૧૧ રબારી મેપા દેવાને ખાતે જમા

૪૧૧ દૂધ શેર ૭૫ ના, દર એક આના પ્રમાણે. તે શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૬

૨૧૧ બાઈ સહુ રૂપાને ખાતે જ.

૨૧૧ પાણીના. તે શ્રી પરચુરણ ખર્ચ ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૬

૧૦૫૧

૯૧૧ શ્રી પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંક ખાતે ઉધાર

૯૧૧ ગયા વરસનું વ્યાજ નીકળ્યું તે શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા કરીને.

ખા. પા. ૧

૪૧૧ શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખા. ઉ.

૪૧૧ દૂધ શેર ૭૫ ના, દર એક આના પ્રમાણે. તે રબારી મેપા દેવાના જમા કરીને.

ખા. પા. ૩

૨૧૧ શ્રી પરચુરણ ખર્ચ ખા. ઉ.

૨૧૧ પાણીના. તે બાઈ સહુ રૂપાના જમા કરીને.

ખા. પા. ૩

૧૬૧૧૧

૮૮૧૧ સિલક રોજ આવતા સાફ

૧૦૫૧

નિયમો

(૫૭) જ્યારે પોસ્ટઓફિસમાં કે બીજી બેંકમાં આપણા ખાતાનો નીકળતી વ્યાજની રકમ આપણી ચોપડીમાં જમા કરાય. ત્યારે શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા કરીને જેની પાસે વ્યાજ નીકળ્યું હોય તેને ખાતે ઉધાર થાય.

(૫૮) મહીનો પુરો થાય ત્યારે દૂધ, પાણી, એવી બાબતોના હિસાબો કરવામાં આવે, પણ પૈસા ચુકવવાને બદલે બાકી રાખવામાં આવે, તો તે પૈસા તે તે બાબતોને ખાતે ઉધારીને જે માણસને આપવાના બાકી રહે, તે માણસને ખાતે જમા થાય.

મનોચત્ન ૧૨

- (૧) પોસ્ટલ સેવિંગ્સબેંકના આપણા ખાતાનું વ્યાજ રૂ. ૧૫) નીકળ્યું, તે પોસ્ટ માસ્ટરે આપણી પાસ બેંકમાં જમા કરી આપ્યું.
- (૨) રબારી મેપા દેવાનો દૂધનો હિસાબ કરતાં રૂ. ૪૧ નીકળ્યા, તે તેને ખાતે જમા કર્યા.
- (૩) ઇંડિયા બેંકના આપણા ખાતાનું વ્યાજ રૂ. ૩૧ નીકળ્યું, તે બેંકે આપણી ચોપડીમાં જમા કરી આપ્યું.
- (૪) કામ્બીઆ લાલુ દેવજીના શાકનો હિસાબ કરતાં રૂ. ૨૧ નીકળ્યા, તે તેને ખાતે જમા કર્યા.
- (૫) આસ્ટોરિઆ મીલના શેરનું વ્યાજ રૂ. ૧૦) આવ્યું.
- (૬) એક પૈસાનાં દાતણ લીધાં અને રૂ. ૦)૦૧ આંધળાને આપ્યો.
- (૭) સોની મગન રવજીને રૂ. ૧૦) રોકડા આપ્યા.
- (૮) બેનના ભાણાને રૂ. ૦૧ નું ખાવાનું લઈ આપ્યું.

* પોસ્ટ ખાતું એક ચોપડીમાં પૈસા જમા કરી આપે છે. તે ચોપડી પાસ બેંક કહેવાય છે.

પમથીઉં ત્રીજું-(બીજા પાસે કબુલાવવું.)

(૧) આપણે સોની શંભુ કેશવ પાસેથી રૂ. ૧૫) કહિયા દોલત કેશવને અપાવ્યા. (૨) આપણે કમળાબેન શવજને રૂ. ૧૦) શા. નથુ લાલજી પાસે કબુલાવ્યા. (૩) કહિયા દોલત કેશવે રૂ. ૯) આપણને શા. નથુ લાલજી પાસે કબુલાવ્યા.

રો. પા. ૧૩

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર વદ ૫ મંગળવાર, તા. ૧૩ - ૧૨ - ૨૭.

જ

ઉ

૮૮૧૧ સિલક રોજ ગુદસ્તની

૧૫) સોની શંભુ કેશવને ખા.જ.

૧૫) તમારી પાસેથી કહિયા દોલત કેશવને અપાવ્યા તે તેને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૧

૧૦) શા. નથુ લાલજીને ખા. જ.

૧૦) તમારી પાસે કમળાબેન શવજને કબુલાવ્યા તે તેને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૧

૯) કહિયા દોલત કેશવને ખાતે જમા

૯) તમે શા. નથુ લાલજી પાસે કબુલાવ્યા તે તેને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૬

૧૨૨૧૧

૧૫) કહિયા દોલત કેશવને ખાતે ઉધાર

૧૫) તમને સોની શંભુ કેશવ પાસેથી અપાવ્યા તે તેને ખાતે જમા કરીને.

ખા. પા. ૬

૧૦) કમળા શવજને ખાતે ઉ.

૧૦) તમને શા. નથુ લાલજી પાસે કબુલાવ્યા તે તેને ખાતે જમા કરીને.

ખા. પા. ૧

૯) શા. નથુ લાલજીને ખાતે ઉ.

૯) તમારી પાસે કહિયા દોલત કેશવે કબુલાવ્યા તે તેને ખાતે જમા કરીને.

ખા. પા. ૧

૩૪)

૮૮૧૧ સિલક રોજ આવતા સમજ

૧૨૨૧૧

નિયમે

(૫૯) આપણે કોઈ માણસને કોઈ બીજા માણસ પાસેથી પૈસા અપાવીએ કે કબુલાવીએ (આપણી વતી આપવાનું કહીએ), ત્યારે જેની પાસેથી અપાવીએ કે જેની પાસે કબુલાવીએ તે માણસને ખાતે જમા થાય અને જે માણસને અપાવીએ કે જે માણસને કબુલાવીએ તે માણસને ખાતે ઉધાર થાય.

(૬૦) કોઈ માણસ આપણને કોઈ બીજા માણસની પાસે પૈસા કબુલાવે, તો જે માણસ કબુલાવે તે માણસને ખાતે જમા થાય અને જે માણસની પાસે કબુલાવે તે માણસને ખાતે ઉધાર થાય.

મનોચત્ત ૧૩

- (૧) આપણે ઠક્કર લક્ષ્મીદાસ ભીમજીને ત્રવાડી છગન અંબાલાલ પાસેથી રૂ. ૫) અપાવ્યા.
- (૨) મિ. વિદ્યમ જેમ્સે રૂ. ૧૫) આપણને ભદ્ર મૂળશંકર જેશંકર પાસે કબુલાવ્યા.
- (૩) સોની મગન કેશવ પાસે આપણે રૂ. ૧૦) માગતા હતા, તે તેણે કંસારા દેવજી હરજી પાસે કબુલાવ્યા.
- (૪) શા. કેશવજી પ્રેમજીને આપણે રૂ. ૮) આપવાના હતા, તે તેને શેઠ દીનશા કાવસશા પાસે કબુલાવ્યા.
- (૫) આપણે અનડા અને ભોગળીની વતી શા. ફૂલચંદ નેમચંદને રૂ. ૪) આપ્યા.
- (૬) ધરને માટે તુવેર મણુ ડા, દર રૂ. ૨૥ લેખે લીધી. રૂ. ૦) મજુરી બેઠી.
- (૭) આપણે શા. મથુર રવજી પાસેથી પટેલ તેજ વાલાને રૂ. ૫) અપાવ્યા.
- (૮) મગન હરિએ આપણને રૂ. ૧૫) તુળસી હરિશંકર પાસે કબુલાવ્યા.

પ્રથમી ઉ' ચોથું—(થોડું રોકડું અને થોડું બાકી)

(૧) કલિયા દોલત કેશવને ત્યાંથી ધર્મ મળ્યું ૨, દર ૩. ૩૥ લેખે આપ્યા, તેને ૩. ૫) રોકડા આપ્યા અને બીજા બાકી રાખ્યા. ૩. ૦૧ મળુરી બેઠી. (૨) આપણી બકરી ૩. ૧૫) માં પટેલ તેજ વાલાને વેચી. તેણે ૩. ૧૦) રોકડા આપ્યા અને બાકીના પછી આપવાનો વાચદો કર્યો. (૩) ૩. ૭૭૥ લરીને ૩. ૧૦૦) નું પોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ લીધું.

રો. પા. ૧૪

સંવત ૧૯૮૪ ના માગસર વદ ૭ ગુરુવાર, તા. ૧૫-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૮૮૥ સિલક રોજ ગુદસ્તની

૨) કલિયા દોલત કેશવને
ખાતે જમા

૭) ધર્મ મળ્યું ૨, દર ૩.૩૫ લેખે
તમારે ત્યાંથી લીધા તેના.

—

૫) રોકડા આપ્યા તે.

૨) ખા. પા. ૬

૧૫) શ્રીજીનવર ખાતે જમા

૧૫) બકરી જીવ ૧, પટેલ
તેજ વાલાને વેચી તેના.

ખા. પા. ૫

૨૨૥ શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા

૨૨૥ કેશસર્ટિફિકેટના વ્યાજના.

ખા. પા. ૨.

૧૨૮) જ

૭ શ્રીખોરાકી ખર્ચ ખા. ઉ.

૭) ધર્મ મળ્યું ૨, કલિયા
દોલત કેશવને ત્યાંથી લીધા.
૦૧ મળુરી બેઠી.

૭) ખા. પા. ૩

૫) પટેલ તેજ વાલાને ખાતે ઉ.

૧૫) બકરી જીવ ૧, તમારે
વેચાતી આપી તેના.

—

૧૦) રોકડા આપ્યા તે.

૫) ખા. પા. ૬

૧૦૦) શ્રીપોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ

ખાતે ઉધાર

૧૦૦) નું પોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ
નં. ૨૦૧૭ નું ખરીદ કર્યું. ૩.
૭૭૥ લરીને, તેથી ૩. ૨૨૥
વ્યાજ ખાતે જમા કરીને.

ખા. પા. ૬

૧૧૨

૧૫૥૥ સિલક રોજ આવતા સાફ

૧૨૮) જ

નિયમો

(૬૧) જ્યારે લેવડદેવડમાં આપવાની રકમ પૈકી જેટલું આપવાનું બાકી રાખવામાં આવે તેટલું, જે માણસનું બાકી રાખવામાં આવે, તે માણસને ખાતે જમા થાય. પેટામાં બધી વિગત આવે.

(૬૨) જ્યારે એવે વખતે લેવાની રકમ પૈકી જેટલું લેવાનું બાકી રાખવામાં આવે તેટલું, જે માણસની પાસે બાકી રહે, તે માણસને ખાતે ઉધાર થાય.

(૬૩) જ્યારે પોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ લેવામાં આવે ત્યારે જેટલાનું સર્ટિફિકેટ લખ્યે તેટલા શ્રીપોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ ખાતે ઉધારાય અને જેટલા રૂપીઆ ઓછા ભરવા પડે, તેટલા રૂપીઆ શ્રી વ્યાજ ખાતે જમા થાય.:

મનોચત્ત ૧૪

(૧) કાપડિયા મનસુખ દેવચંદને ત્યાંથી અમદાવાદી ઘોતી જોરા નંગ એક, રૂ. ૪૧ નો લીધો. તેને રૂ. ૩) રોકડા આપ્યા અને બાકીના પછી આપવાનો વાયદો કર્યો.

(૨) કંસારા દેવચંદ દરજીએ આપણને રૂ. ૧૦) હક્કર લક્ષ્મીદાસ ભીમજી પાસેથી લેવાનું કહ્યું. લક્ષ્મીદાસે રૂ. ૩. આપ્યા અને ૪ રૂ. પડી લઈ જવાનું કહ્યું.

(૩) છોકરાંની સારવારનું નર્સ, મર્યમ દાઉદનું, રૂ. ૨૧ નું બીલ આવ્યું. તેમાં રૂ. ૨) રોકડા આપ્યા અને રૂ. ૦૧ બાકી રાખ્યો.

(૪) રૂ. ૩૧) ભરીને ૪૦ રૂપીઆનાં પોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ લીધાં. •

* લોકોની સગવડ ખાતર સરકારે પાંચ વરસની મુદતનાં પોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટો કાઢેલાં છે. ને તે દરેક પોસ્ટ ઓફિસમાં વેચાય છે. દસના સર્ટિફિકેટનો ભાવ રૂ. ૭૫૫ છે. એટલે રૂ. ૭૫૫ ભરીએ તો રૂ. ૧૦ નું સર્ટિફિકેટ મળે. મતલબ કે પાંચ વરસે ૧૦ રૂ. આપવાનો દસ્તાવેજ મળે. આ થોળનાથી લગભગ પાંચ ટકા વ્યાજ પડે છે. વળી ગમે ત્યારે અને ગમે તે પોસ્ટ ઓફિસમાં વટાવીને મુદત પ્રમાણે નાણાં મેળવી શકાય છે. તેથી લોકો વધારાના પૈસા આમાં રોકવા લાગ્યા છે. વધારે હકીકત માટે ગણિતો જુઓ.

પગથીઉ પાંચમું-(ભૂલ પકડાય.)

(૧) માગશર સુદ ૧૩ ના રોજ સિલકમાં ૩. ૨) ઘટેલા તેની ભૂલ આજે પકડાઈ. તે ૩. ૨) નાં કુમાર ગણિતો નંબ ૪, છોકરાં માટે લીધેલાં હતાં.

(૨) કારતક સુદ ૧૧ ના રોજ આપણે મગન ખીમા પાસેથી શા. નથુ લાલજીએ ૫ ૩. અપાવેલા છતાં ભૂલથી કમળાબેન શવજીના જમા થઈ ગયા હતા તે ભૂલ આજે પકડાઈ.

રો. પા. ૧૫

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર વદ ૧૧ સોમવાર, તા. ૧૯-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૧પા|| સિલક રોજ ગુદસ્તની

૨) શ્રી સિલકની વધઘટ ખાતે જમા

૨) માગશર સુદ ૧૩ ના રોજ ઘટેલા તે ભૂલ પકડાતાં શ્રી કેળવણી અર્થ ખાતે ઉધારીને.
ખા. પા. ૫

૫) શા. નથુ લાલજીને ખાતે જમા

૫) તમે કારતક સુદ ૧૧ ના રોજ મગન ખીમા પાસેથી અપાવેલા તે તમારે બદલે કમળાબેનને ખાતે જમા થઈ ગયેલા તે ભૂલ આજે પકડાતાં તેને ખાતે ઉધારીને
ખા. પા. ૧

૨૨|||

૨) શ્રી બાળ કેળવણી અર્થ ખાતે ઉધાર

૨) કુમાર ગણિતો નંબ ૪, છોકરાં માટે માગશર સુદ ૧૩ ના રોજ લીધેલાં તેના, તે શ્રી સિલકની વધઘટ ખાતે જમા કરીને.
ખા. પા. ૩

૫) કમળા બેન શવજીને ખાતે ઉધાર

૫) કારતક સુદ ૧૧ ના રોજ શા. નથુ લાલજીને બદલે તમારા જમા થઈ ગયેલા, તે તેના જમા કરીને.
ખા. પા. ૧

૭)

૧પા|| સિલક રોજ આવતા સાફ

૨૨|||

નિયમો

(૬૪) સિલકની વધવટની ભૂલ પડકાય એટલે અગાઉ ઘટેલી હોય અને તેનું કારણ મળે, તો જે ખાતે એ રકમ ખર્ચાઈ હોય તે ખાતે ઉધારીને શ્રી સિલકની વધવટ ખાતે જમા કરાય. એથી ઉલટું અગાઉ વધેલી હોય અને તેનું કારણ મળે તો જે સખખર્ચા વધી હોય તે ખાતે જમા કરી શ્રી સિલકની વધવટ ખાતે ઉધાર થાય. પેટામાં અધી વિગત નોંધાય.

(૬૫) કોઈ એક માણસને બદલે બીજા માણસને ખાતે પૈસા જમા થઈ ગયા હોય, એવી ભૂલ પડકાય, તો જેને ખાતે જમા થઈ ગયા હોય તેને ખાતે ઉધાર કરીને મૂળ આસામીને ખાતે જમા થાય.

મનોયત્ન ૧૫

- (૧) મનોયત્ન ૧૦ માંની સિલકમાં વધેલા રૂ. ૫) ની ભૂલ આજે યાદ આપા, કે તે રૂપાઆ તો શેઠ કેશવજી પ્રેમજી તરફથી આવ્યા હતા.
- (૨) મનોયત્ન ૧૦ મામાં રૂ. ૧૫૦) પોસ્ટલ સેવિંગ્સબેંકમાં મૂક્યાનું લખ્યું છે તે ભૂલ થઈ હતી. એ નો છડિયા બેંકમાં મૂક્યા હતા, એવું આજે જણાયું.
- (૩) મનોયત્ન ચોથામાં છટ્ટી કલમમાં જણાવેલ રૂ. ૧) ભદ્ર મૂળ-શંકર જેશંકરે નહિ, પણ ત્રવાડી જગન અંબારામે અપાવ્યો હતો, એવી ભૂલ આજે જડી.
- (૪) રચારી મેપા દેવાના રૂ. ૪૧ આપણી પાસે લેણા હતા. તેને રૂ. ૩) રોકડા આપ્યા અને રૂ. ૧૧ ની ૦૧૧ મણ આજરી ધરમાંથી આપી.
- (૫) ધરમાંથી ગ્યાસતેલના ખાલી ડબ્બા નંગ ૫, દર રૂ. ૦૧૧૧ લેખે અને ચાના ખાલી ડબ્બા નંગ ૩, દર રૂ. ૦)૧૧૧ લેખે વેચી નાખ્યા.

૫૪થીઉ છઠું—(અદલો અદલો)

(૧) આપણા ધરમાંથી ભેંસનું ઘી રૂ. ૧૦) નું આપીને તેને અદલે રૂ. ૧૦) ની ખુરસી લીધી. (૨) આપણો તાંબાનો નળો રૂ. ૭)નો આપીને તેને અદલે રૂ. ૪)નો ઘોતીજોટો અને રૂ. ૩) રોકડા લીધા. (૩) ધરમાંનું ખોરૂં તેલ શેર ૧૫, રૂ. ૧૨)નું મળ્યુંને ભાવે આપીને તેને અદલે રૂ. ૧૪) ને ભાવે તાજું તેલ લીધું.

રો. પા. ૧૬

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર વદ ૧૧ા મંગળવાર, તા. ૨૦-૧૨-૨૭

જ ઉ
૧પાા સિલક રોજ ગુદસ્તની ૧૦) શ્રીસરસામાન ખર્ચખાતે ઉ,

૧૦) શ્રીપરચુરણ ખર્ચ ખા. જ

૧૦) ધરમાંનું ભેંસનું ઘી.
આપીને ખુરસી લીધી, તે સર-
સામાન ખર્ચખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૩

૭) શ્રીસરસામાન ખર્ચખા. જ.

૭) તાંબાનો નળો આપીને
ઘોતી જોટો એક અને રૂ. ૩
રોકડા લીધા તે.

ખા. પા. ૪

૩૨ાા

૧૦) ખુરસી લીધી. ભેંસનું ઘી
આપીને, તે પરચુરણ ખર્ચખાતે
જમા કરીને.

ખા. પા. ૪

૪) શ્રીકાપડ ખર્ચખાતે ઉધાર

૪) ઘોતી જોટો એક, તાંબાનો
નળો આપીને લીધો તેના.

ખા. પા. ૪

૧ાા શ્રીપરચુરણ ખર્ચખાતે ઉ.

૧ાા તેલ શેર ૧૫, ખોરૂં થઈ
જતાં દર રૂ. ૧૨ ને ભાવે
આપી તેને અદલે તાજું રૂ.
૧૪ ને ભાવે લીધું, તેના વધારે
ભાવના.

ખા. પા. ૩

૧૪ાા

૧૮) સિલક રોજ આવતા સાડ

૩૨ાા

નિયમો

(૬૬) જ્યારે બદલો કરાએલી ચીજો જુદા જુદા ખાતાની હોય ત્યારે જે ખાતાની ચીજ આપીએ તે ખાતે જમા થાય અને જે ખાતાની ચીજ લઇએ તે ખાતે ઉધાર થાય.*

(૬૭) બદલો કરતાં એની એજ ચીજ લઇએ ત્યારે જે કાંઈ વધારે પૈસા આપવા પડે તેટલા પૈસા એ ચીજ જે ખાતતની હોય તે ખાતે ઉધાર કરાય.

(૬૮) દિલ્લુ લોકો નામાની તિથિમાં ૧૨ ને બદલે ૧૧૥ લખે છે.

મનાયત્ત ૧૬

(૧) કાપડિયા મનસુખ દેવચંદને આપણું ધડિઆળ રૂ. ૫)નું આપીને તેને બદલે રૂ. ૪) ની કામળ લીધી અને રૂ. ૧) રોકડો લીધો.

(૨) આપણાં જીનાં ત્રાજવાં કાછીઆને રૂ. ૦૥ નાં આપી દઇને તેને બદલે રૂ. ૦૧ નું શાક અને રૂ. ૦૧ રોકડો લીધો.

(૩) આપણો જીનો પલંગ સુથારને રૂ. ૪)નો આપીને તેની પાસેથી રૂ. ૯)નો નવો પલંગ લીધો. રૂ. ૫) રોકડા આપ્યા.

(૪) ગામડાવાળાનું ઘઉંનું ગાડું વેચી દીધું, તેની મહેનતના બદલામાં તેણે ૩ રૂપીઆના ભાવના ૦૥ મળુ ઘઉં આપ્યા.

(૫) ચિ. રમણિકની રૂ. ૦૥૥ ની અંગ્રેજ ચોપટી ગરીબ વિદ્યાર્થીને આપી દીધો.

* ભેંસને માટે ઘાસ, વગેરેનો ખર્ચ શ્રીપદચુરણ ખર્ચખાતે નોંધાયેલ છે, તેથી તેનું ધી એ ખાતે જમા લીધું છે.

પગથીઉં ૭ મું-(છૂટ મુકાવી)

(૧) પટેલ તેજ વાલાના ખાતાનો હિસાબ કરતાં મૂળના રૂ. ૮૦) અને રૂ. ૧૧૧- વ્યાજના થયા, એટલે તેણે રૂ. ૮૧૧ રોકડા આપ્યા અને રૂ. ૦)- છૂટ મુકાવી.

(૨) આપણી પાસે કાપડિયા હરિ વલ્લભના રૂ. ૩૧૧- લેણા હતા તેને રૂ. ૩૧૧- આપ્યા અને રૂ. ૦)- છૂટ મુકાવી.

(૩) ચિ. રમણિક અને છોટાલાલની ફીના રૂ. ૨૧૧ આપ્યા.

રો. પા. ૧૭

સંવત ૧૯૮૪ ના માગસર વદ ૧૩ બુધવાર, તા. ૨૧-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૧૮) સિલક રોજ ગુદસ્તની

૧૧ શ્રી વ્યાજખાતે જમા

૧૧- તેજ વાલાના ખાતાનું
વ્યાજ નીકળ્યું, તે તેને
ખાતે ઉધારીને.

જ

૦)- છૂટ મુકાવી.

૧૧ ખા. પા. ૨

૮૧૧ પટેલ તેજ વાલાને ખા. જ.

૮૧૧ રોકડા આપ્યા.

ખા. પા. ૬

૦) શ્રીવટાવ ખાતે જમા

૦) કાપડિયા હરિ વલ્લભનો
હિસાબ આપતાં છૂટ મુકાવી
તેના.

ખા. પા. ૨

૧૦૧૧-

૧૧ પટેલ તેજ વાલાને ખાતે ઉ.

૧૧- વ્યાજ થયું.

જ

૦)- છૂટ મુકાવી.

૧૧ ખા. પા. ૬

૩૧૧ કાપડિયા હરિ વલ્લભને
ખાતે ઉધાર

૩૧૧- રોકડા આપ્યા.

૦) છૂટ મુકાવી, તે શ્રીવટાવ
ખાતે જમા કરોને.

૩૧૧- ખા. પા. ૬

૨૧૧ શ્રી બાળ કેળવણી ખર્ચ
ખાતે ઉધાર

૨૧૧ ચિ. રમણિક તથા છોટા-
લાલની ફીના આપ્યા.

ખા. પા. ૩

૮) સિલક રોજ આવતા સાફ

૬૩) સિલક રોજ આવતા સાફ

૧૦૧૧-

નિયમો

(૬૯) દિસાખ ચુકવતાં આપણને કોઈ માણસ છૂટ કાપી આવે, તો તેને ખાતે ઉધારીને શ્રીવટાવખાતે જમા થાય. એથી ઉલટું આપણો દિસાખ લેતાં આપણે કોઈને છૂટ કાપી આપીએ, તો જેટલી છૂટ આપીએ તેટલી તે માણસને ખાતે જમા કરીને શ્રીવટાવ ખાતે ઉધાર કરાય.

(૭૦) જે નામું માંડયા પહેલાં છૂટ મૂકવામાં આવે, તો છૂટની રકમ બાદ કરીને જ નોંધાય. (એથી જ ત્રીવ્યાજ ખાતે રૂ. ૧૧૮ જમા કરવાને બદલે રૂ. ૦) બાદ કરીને રૂ. ૧૧૮ શ્રીવ્યાજ ખાતે જમા લીધો છે.)

મનોચત્ન ૧૭

- (૧) બાદ મૂગશંકર જેશંકરના ખાતાનો દિસાખ કરતાં રૂ. ૨૧૮ વ્યાજના થયા. તેણે મુદત રૂ. ૨૬) તથા વ્યાજના રૂ. ૨૧ આપીને રૂ. ૦) છૂટ મુકાવી.
- (૨) આપણે કાપડયા મનસુખ દેવચંદને રૂ. ૧૧ આપવાનો હતો તેને બદલે રૂ. ૧) આપીને રૂ. ૦૧ છૂટ મુકાવી.
- (૩) નર્સ મર્યમ દાઉદને રૂ. ૦૧ આપવાનો હતો તે માંડી વાળવાનું તેણે જણાવ્યું. (છૂટ મૂકી.)
- (૪) ભાઈ મગનનાં લગ્ન વખતની વધેત્રી ખાંડ મળુ ૩૧ પાા શે., દર રૂ. ૫) ને ભાવે ગાંધી નરોત્તમ શવજીને આપી. દિસાખ પ્રમાણે રૂ. ૧૮) થાય, પણ તેણે રૂ. ૧૮) આપ્યા અને રૂ. ૦) છૂટના ગણ્યા.
- (૫) આપણે શા. પોપટ લવજી પાસેથી ગોળ મળુ ૧૧ ખાવા સારૂ રૂ. ૫૧૧ ને ભાવે લીધો. દિસાખ પ્રમાણે રૂ. ૭) થાય, પણ આપણે રૂ. ૦) છૂટ ગણીને રૂ. ૭) આપ્યા.

પગથીઉં ૮ મું—(એક કે ચિટ્ટી*)

(૧) કાપડિયા હરિવલ્લભ પાસેથી રૂ. ૫૦)ની ચિટ્ટી અમદાવાદના શા. ગંગલચંદ માનચંદ પરની લખાવીને સોની શંભુ કેશવ પર ખીડી.

(૨) કમળાબેન શવજી તરફથી રૂ. ૩૦)નો એક ઇડિયા બેંક પરનો નંબર ૬૦૦૪નો આવ્યો. તે શા. નથુ લાલજીને આપ્યો.

રો. પા. ૧૮

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર વદ ૧૪ ગુરુવાર, તા. ૨૨-૧૨-૨૭

જ

ઉ

૯૩) સિલક રોજ ગુદસ્તની

૫૦) કાપડિયા હરિ વલ્લભને ખાતે જમા

૫૦) ચિટ્ટી એક, અમદાવાદના શા. ગંગલચંદ માનચંદ પરની લખી આપી, તે સોની શંભુ કેશવને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૬

૩૦) કમળા શવજીને ખાતે જ.

૩૦) ઇડિયા બેંક પરનો એક નંબર ૬૦૦૪ નો તમારા તરફથી આવ્યો, તે શા. નથુ લાલજીને આપતાં તેને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૧

૧૭૩) =

૫૦) સોની શંભુ કેશવને ખા. ઉ.

૫૦) ચિટ્ટી એક, અત્રેના કાપડિયા હરિ વલ્લભ પાસેથી અમદાવાદના શા. ગંગલચંદ માનચંદ પરની લખાવીને તમારા પર ખીડી, તે કાપડિયા હરિવલ્લભના જમા કરીને.

ખા. પા. ૧

૩૦) શા. નથુ લાલજીને ખા. ઉ.

૩૦) કમળાબેન તરફથી આવેલો એક તમને આપ્યો, તે તેના જમા કરીને.

ખા. પા. ૧

૮૦)

૯૩) સિલક રોજ આવતા સારૂ

૧૭૩) =

* એક અને હુંડીની વિસ્તૃત સમજ ખીજા ભાગમાં આવશે. અહીં માત્ર સહેજ ખ્યાલ આપવાનો છે.

નિયમો

(૭૧) *ચેક કે હુંડીના પૈસા, તે જે માણસના તરફથી આવે તેને ખાતે જમા થાય અને જે માણસને આપવા કે મોકલવામાં આવે તેને ખાતે ઉધાર થાય.

(૭૨) એવે વખતે ચેક કે હુંડી ઉધાર ખરીદવામાં આવે, તો જે માસણની પાસેથી ખરીદવામાં આવે તેને ખાતે જમા થાય.

મનોચત્ન ૧૮

(૧) આપણે અમદાવાદ ટક્કર લક્ષ્મીદાસ ભીમજીને રૂ. ૫૦) મોકલવા હતા, તેથી અંત્રથી રતનશી પુરુષોત્તમ અનડા પાસેથી અમદાવાદના ડાહ્યાભાઈ તુળસીદાસ ભોગ્મણી પરની ચિટ્ટી, ઉધાર લખાવીને ટક્કર લક્ષ્મીદાસ ભીમજીને મોકલી.

(૨) ભાવનગરના શેઠ ભગવાનદાસ દેવશીભાઈએ રૂ. ૧૦૦) નો ઇમ્પિરિઅલ બેંકનો ચેક નંબર ૪૬૮ નો મોકલ્યો. આપણે તે ચેક રતનશી પુરુષોત્તમ અનડાને આપ્યો.

(૩) આસ્ટોરિયા મીલના આપણા શેરના નફાનો ચેક રૂ. ૧૦)નો આવ્યો, તે ઈડિયા બેંકના આપણા ખાતામાં જમા કરાવ્યો.

* લોકોને જ્યારે બહારગામ પૈસા મોકલવા હોય ત્યારે ધણુંકરોને મ. ઓ. કરવામાં આવે છે. તેનો ખર્ચ સેંકડે ૧ રૂ. આવે છે; પણ ધણી વાર લોકો મ. ઓ. કરવાને બદલે ચિટ્ટી લખાવીને મોકલે છે. આમાં એક મામનો માણસ બીજા ગામના માણસ પર ચિટ્ટી આપે છે, કે આ માણસને અમુક રૂપીઆ આપજો. આ ચિટ્ટીથી પેલા માણસને પૈસા મળી જાય છે. આમાં કશો ખર્ચ થતો નથી અથવા બહુ ઓછો થાય છે.

જ્યારે બેંક આવી છાપેલી ચિટ્ટીઓ આપે છે ત્યારે તે ચેક કહેવાય છે. તેમાં પણ કશો ખર્ચ થતો નથી કે નહીં થાય છે. આમ હોવાથી ખર્ચનો બચાવ કરવા ઇચ્છનારા માણસો મ. ઓ. કરવાને બદલે ચેક કે ચિટ્ટી મોકલે છે. શિક્ષકે બેંકનો નમુનો બતાવવો.

પ્રકરણ ત્રીજું-(વિવિધની રીત)

(૧) રૂ. ૧-૭-૦ નો ગોળ શેર ૧૦, રૂ. ૦-૧-૦નું કવર,
અને રૂ. ૦-૩-૦ ના કાગળ ધા ૧ લીધા. (૨) રૂ. ૦-૭-૦ કમળા-
બેન શવજની વતી હારિબેન ગંગારામે આપ્યા. (૩) પાણીવાળી
સંલુ રૂપાને રૂ. ૨-૮-૦ રોકડા આપ્યા. (૪) રખારી મેપા દેવાને
ધરમાંથી રૂ. ૦-૩-૦ નો ગોળ શેર ૧ તથા રૂ. ૪-૮-૦ રોકડા આપ્યા.

રો. પા. ૧૯

સંવત ૧૯૮૪ ના માગશર વદ ૦)) શુક્રવાર, તા. ૨૩ - ૧૨ - ૨૭

જ

ઉ

૯૩-૨-૦ સિલક રોજ ગુદસ્તની

૦-૭-૦ કમળા બેન શવજને
ખાતે જમા

૦-૭-૦ તમારી વતી હારિ
બેન ગંગારામે આપ્યા તે.
ખા. પા. ૧

૦-૩-૦ શ્રીખોરાકીખર્ચખાતે જ.

૦-૩-૦ ગોળ શેર એક,
રખારી મેપા દેવાને ધરમાંથી
દીધો, તે નેને ખાતે ઉધારીને.
ખા. પા. ૩

૯૩-૧૨-૦

૧-૭-૦ શ્રીખોરાકીખર્ચખાતે ઉ.

૧-૭-૦ ગોળ શેર ૧૦ લીધો.
ખા. પા. ૩

૦-૪-૦ શ્રીપરચુરણખર્ચખાતે ઉ.

૦-૧-૦ કવર લીધું.

૦-૩-૦ કાગળ ધા ૧ લીધા.

૦-૪-૦ ખા. પા. ૩

૨-૮-૦ ખાઇ સંલુ રૂપાને ખા. ઉ.

૨-૮-૦ રોકડા આપ્યા તે.
ખા. પા. ૬

૪-૧૧-૦ રખારી મેપા દેવાને
ખાતે ઉધાર

૦-૩-૦ ગોળ શેર ૧ આપ્યો.

૪-૮-૦ રોકડા આપ્યા.

૪-૧૧-૦ ખા. પા. ૬

૮-૧૪-૦

૮૪-૧૪-૦ સિલક રોજ આવતાસાફ

૯૩-૧૨-૦

નિયમઃ

(૭૩) વિવિધની રીતે નામું માડવું હોય તો અધું આણપાણી રીતે જ જમાઉધાર થાય છે. ફેર ફક્ત એટલો જ છે, કે તેમાં રકમે આણપાણીમાં લખવાને બદલે રૂપીઆ, આના, અને પાછામાં લખાય છે. અંગ્રેજી પેટીઓ તેમજ બેંકોમાં આંકડા વિવિધની રીતે લખાય છે.

મનોચત્ન ૧૯

- (૧) ઘી શેર ૫, દર રૂ. ૩૨-૪-૦ નું મળને ભાવે ખજારમાંથી રોકડે લીધું.
- (૨) ઘરને માટે લેંસ લાવવા નોકરને ગામડે મોકલ્યો. તે રૂ. ૨-૦-૦ની લેંસ લાવ્યો. તેને રસ્તાનો ખર્ચ રૂ. ૧-૭-૬ થયો.
- (૩) ઇડિયા બેંકના આપણા ખાતામાંથી રૂ. ૧૦૦-૦-૦ ઉપાડ્યા.
- (૪) કામવાળા બાઈ સહુ રૂપાને તેના કામ પેટે રૂ. ૧-૦-૦ અગાઉથી આપ્યો.
- (૫) છોકરાના મામા આવેલા હતા, તે બંને છોકરાને દરેકને એકેક રૂપીઆ આપી ગયા.
- (૬) આપણી છબી પડાવી તેના છબી પાડનારને રૂ. ૨-૪-૦ આપ્યા.
- (૭) શેઠ ભગવાનદાસ દેવશીલાઈને મ. ઓ. થી રૂ. ૧૦-૦-૦ મોકલ્યા. મ. ઓ. ખર્ચ રૂ. ૦-૨-૦ થયો.
- (૮) સરસ્વતીચંદ્રની ચોપડી મંગાવી તેનું વી.પી. રૂ. ૧-૧૪-૦નું આવ્યું.
- (૯) ધઉ મળુ ૩, દર રૂ. ૩-૧૦-૦ લેખે કેશવજી પ્રેમજીને ત્યાંથી મંગાવ્યા. તે પેટે રૂ. ૧૦-૦-૦ રોકડા આપ્યા. મળુરને ૦-૨-૬ આપ્યા.
- (૧૦) ઢોર સાં રૂ. ૧૬-૯-૦ નું ઘાસ પુજા ૨૦૦) લીધું.

પ્રકરણ ચોથું-બેઠામેળ

- (૧) ગયા માસની સિલક રૂ. ૮૪૧૧૮ હતી.
- (૨) માગશર માસનો પગાર રૂ. ૪૫) આવ્યો, સુદ ૨
- (૩) દુકાન ને ઘરના માગશર માસના ભાડાના રૂ. ૧૦) આવ્યા, સુદ ૪
- (૪) ૪ રૂ. નું ઘી શેર ૫, ૨ રૂ. નું તેલ શે. ૬, રૂ. ૧૧ નો ચાનો ડબો, રૂ. ૧૧૧ ની ખાંડ શેર ૧૦, અને રૂ. ૮)ના ચોખા મણુ ૨ લીધા. સુદ ૭
- (૫) અશોક મીલના બે શેરનો નફો રૂ. ૧૪) આવ્યો તથા ઇડિયા બેંકના આપણા ખાતાના વ્યાજના રૂ. ૩૧ નીકળ્યા, સુદ ૧૧
- (૬) ચિ. રમણિક તથા છોટાલાલની જન્યુઆરી માસની ફીના રૂ. ૨૧૧ આવ્યા, સુદ ૧૩
- (૭) છોકરા માટે અમદાવાદથી રૂ. ૩) નું ફિક્ષ્ટબેટ આવ્યું પણ તે પાડોશી જયન્તીલાલ રણછોડને ગમતાં રૂ. ૫) આપીને લઈ ગયા, વદ ૩
- (૮) નિશાળમાં લાણી કરવા જર્મનસિલ્વરના ચમચા ૩૪૧ ૪, રૂ. ૨૧ ને ભાવે મંગાવ્યા હતા. તેમાંથી ૫ ચમચા વધ્યા, તે પાછા આપીને પૈસા ચુકવ્યા, વદ ૭
- (૯) ગોળનું માટલું તોલમાં મ. ૧૧૧ ૪ શે., તેમાંથી ખારદાન શે. ૧૧૧૧ જતાં નક્કી મણુ ૧૧૧ ૨૧૧ શેરનું, દર રૂ. ૫૧૧ લેખે રોકડેથી આવ્યું, વદ ૧૧૧
- (૧૦) ઉપરના માટલામાંથી અર્ધું, નટવર લાલજીને રોકડેથી આવ્યું, વદ ૧૩
- (૧૧) પાણીવાળી સજીને પાણીના રૂ. ૨૧૧ તથા કાઝીઆ જીવાને શાકના દિસાખના રૂ. ૨૧ રોકડા આવ્યા, વદ ૦))
- (૧૨) સોની શંભુ કેશવના ખાતાનો દિસાખ કરતાં તેણે મુદ્દલ રૂ. ૩૫) અને વ્યાજના રૂ. ૦૧૧૧ થયા, તે આપી દિસાખ ચુકતે કર્યો, વદ ૦))

શિ. પા. ૨૦

સંવત ૧૯૮૪ના પોષ માસનો બેઠોમેળ, તા. ૨૪-૧૨-૨૭થી ૨૨-૧-૨૮

જ

ઉ

૮૪૧૧૧ સિલક માસ ગુદસ્તની

૪૫) શ્રી ઉપજખાતે જમા, સુદ ૨

૪૫) માગશર માસનો પગાર
આવ્યા તેના.

ખા. પા. ૨

૧૦) શ્રીસ્થાવર મિલકત ઉપજ

ખાતે જમા, સુદ ૪

૧૦) દુકાન તથા ઘરના માગશર
માસના ભાદાના આવ્યા તેના.

ખા. પા. ૨

૧૭ શ્રી વ્યાજખાતે જમા, સુદ ૧૧

૧૪) અરોહકમીલના શેરનો નફો.

૩) ઇડિયા બેકમાંના આપણા
પૈસાનું વ્યાજ, તે બેક
ખાતે હિઠાડીને.

ખા. પા. ૨

૨) શ્રીવટાવ ખાતે જમા, વદ ૩

૨) અમદાવાદથી રૂ. ૩) નું
આણેલું બેટ પાડેશી જયંતી-
લાલને રૂ. ૫) માં આપ્યું તેના
વટાવના.

ખા. પા. ૨

૪૦૧૧૧ શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે

જમા, વદ ૧૩

૪૦૧૧૧ ગોળનું અર્ધું માટલું નટ-
વર લાલજીને રોકડે આપ્યું તેના.

ખા. પા. ૩

૧૬૧૧૧ શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે

ઉધાર, સુદ ૭

૪) ધી શેર ૫ લીધું.

૨) તેલ શેર ૬ લીધું.

૧૧ ચાનો ડબ્બો લીધો.

૧૧ ખાટ શેર ૧૦ લીધી.

૮) ચોખા મણ ૨ લીધા.

૧૬૧૧૧ ખા. પા. ૩

૩) શ્રી ઇડિયા બેકને ખાતે ઉધાર

સુદ ૧૧

૩) વ્યાજના નીકળ્યા તે.

ખા. પા. ૫

૨૧૧૧ શ્રી બાળકેળવણીખર્ચખાતે

ઉધાર, સુદ ૧૩

૨૧૧૧ છોકરાની ફી આપી તેના.

ખા. પા. ૩

૮) શ્રીધર્મદા ખર્ચ ખા.કિ., વદ ૭

૮ - નિશાળમાં ૪૩ ચમચાની
લાણી કરી તેના, દર રૂ. ૦) =

ખા. પા. ૪

૮૧૧૧૧ શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે

ઉધાર, વદ ૧૧૧

૮૧૧૧૧ ગોળનું માટલું મ. ૧૧૧૪

તેમાંથી બારદાન શે. ૧૧૧

જતાં નક્કી મણ ૧૧૧ રા. શે.,

દર રૂ. ૫૦ લેખ લીધું તેના.

ખા. પા. ૩

૨૧ શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે

ઉધાર, વદ ૦))

૨૧ શાકના હિસાબના કાઢીઆ
છવાને રોકડા.

ખા. પા. ૩

ગાના શ્રીવ્યાજખાતે જ. વદ ૦))

ગાના સોની શંભુ કેશવના

ખાતાનો હિસાબ કરતાં વ્યાજના

થયા, તે તેને ખાતે ઉધારીને.

ખા. પા. ૨

૩પાના સોની શંભુ કેશવને ખાતે

જમા, વદ ૦))

૩પાના રોકડા આપ્યા તે.

ખા. પા. ૧

૧૬૯૧ાના

૨ા શ્રી પરચુરણ અર્થ ખાતે

ઉધાર, વદ ૦))

૨ા પાણીના, બાઈ સહુને

રોકડા આપ્યા તે.

ખા. પા. ૩

ગાના સોની શંભુ કેશવને ખાતે

ઉધાર, વદ ૦))

ગાના વ્યાજના નીકળ્યા તે.

ખા. પા. ૧

૪૪૧૧ાના

૧૫૪૧૧ાના સિલકમાસ આવતાસાંરૂ

૧૫૦) દસદસના નોટ ૧૫

૪૧૧ાના રોકડા

૧૫૪૧૧ાના

૧૬૯૧ાના

નિયમો

(૭૪) રોજને રોજ મેળ બંધ કરીને સિલક કાઢવાને બદલે અમુક દિવસે તેમ કરવામાં આવે છે, તેને બેઠામેળ કહે છે. જે દર અઠવાડિએ એવું કરવામાં આવે તો અઠવાડિક મેળ અને દર માસે કરવામાં આવે તો માસિક મેળ કહેવાય.

(૭૫) બેઠામેળમાં “ સિલક રોજ ગુદસ્તની ” એમ લખવાને બદલે “ સિલક માસ ગુદસ્તની ” એમ લખાય.

(૭૬) બેઠામેળમાં રોજમેળની માફક જ જમાઉધાર થાય છે. ફેર ફક્ત એટલો જ છે, કે જમાઉધાર સાથે તિથિ લખાય.

(૭૭) બેઠામેળમાં મથાળે, તિથિ લખવાને બદલે જેટલી મુદતનો કે જે માસનો મેળ હોય તે લખાય.

(૭૮) બેઠામેળ બંધ કરતાં “ સિલક રોજ આવતા સાંર ” એમ લખવાને બદલે “ સિલક માસ આવતા સાંર ” એમ લખાય.

મનોચત્ન ૨૦

નીચેની રકમો ઉપરથી ગયા માસનો ઝેઠામેળ તૈયાર કરો. અને તે પરથી ખાતાવહી બનાવો.

- (૧) ઘરમાં વાપરવા સારૂ રૂ. ૪૧૧ ની તુવેરની દાળ મણ ૧, રૂ. ૦૧ નો ગોળ શેર ૪, રૂ. ૦૧ નું શાક, અને રૂ. ૦) નાં પોસ્ટકાર્ડ લીધાં, સુદ ૪
- (૨) કોટ કરાવવા કાપડ વાર ૧૦, દર રૂ. ૦૧૧ ને ભાવે કાપડિયા મનસુખ દેવચંદનું લીધું. તેને રૂ. ૫) રોકડા આપ્યા અને બાકીના પગાર આવેથી આપવાનું કહ્યું, સુદ ૯
- (૩) કોટ નંગ ત્રણ તૈયાર કરાવ્યા. તેની સિલામના રૂ. ૩૧ દરજીને આપ્યા, તથા બટનનો રૂ. ૦૧ આપ્યો, સુદ ૧૩
- (૪) ગયા માસના પગારના રૂ. ૪૫) આપ્યા, તેમજ દુકાનના ભાડાના રૂ. ૧૦) આપ્યા, સુદ ૧૫
- (૫) કાપડિયા મનસુખ દેવચંદને બાકીના રૂ. ૩) આપ્યા, વદ ૧
- (૬) કામવાળી બાઈ સલુનો કામનો માસ પુરો થતાં રૂ. ૨૧૧ પગારના ચુકવ્યા. અગાઉ આપેલો રૂ. ૧) વાળી લીધો, વદ ૭
- (૭) ચિ. રમણુક પહેલે નંબરે પાસ થવાથી તેને રૂ. ૨ રોકડા ધનામ મળ્યું, વદ ૧૧૧
- (૮) પાપડ તૈયાર કરાવીને રજીસ્ટર પોસ્ટ પાર્સલથી ભાખને મોકલ્યા, વજન ૧૧૧ શેર હતું, તેથી ખર્ચ રૂ. ૦૧ થયો, વદ ૧૩
- (૯) ઘરમાંની જુની ચોપડીઓ બેનના છોકરાને જુકપોસ્ટથી મોકલી. વજન ૦૧૧૧ શેર હતું તેથી ખર્ચ રૂ. ૦) થયો, વદ ૧૪
- (૧૦) ઘરમાં દૂધ, શાક, ગ્યાસતેલ, કાઠી, વગેરે ખર્ચના રૂ. ૪૧૧ થયા તે આપ્યા, વદ ૦))

પ્રકરણ પાંચમું-ખાતાવહી, ૧૯૮૪

સાંકળીઉં

અક્ષર.	ખાતાનું નામ.	ખા.	પા.	અક્ષર.	ખાતાનું નામ.	ખા.	પા.
ઈ.	ઈડિયાબેંક	૫		પ.	શ્રી પોસ્ટલ કેશસર્ટિફિકેટ	૬	
ઉ.	શ્રી ઉપજ	૨		ખ.	શ્રી બાળકેળવણી ખર્ચ...	૩	
ક.	કમળાબેન શવજી ... ૧			મ.	રખારી મેવા દેવા ... ૬		
	શ્રી કાપડ ખર્ચ... ..	૪		ર.	રમણિકલાલ રતનશી ... ૧		
ખ.	શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ... ૩			લ.	શ્રી લગ્નખર્ચ	૪	
ચ.	શ્રી ચાંદેસો	૫		વ.	શ્રી વટાવ	૨	
જ.	શ્રી જનવર... ..	૫			શ્રી વીમાખર્ચ	૪	
ત.	પટેલ તેજ વાલા ... ૬				શ્રી વ્યાજ	૨	
દ.	કાલિયા દોલત કેશવ... ૬			શ.	સોની શંભુ કેશવ ... ૧		
	શ્રી દાગીના ખર્ચ ... ૫				શ્રી શેર	૫	
ધ.	શ્રી ધર્માદા ખર્ચ... ..	૪		સ.	શ્રી સરસામાન ખર્ચ ... ૪		
ન.	શા. નથુ ઝાઝજી ... ૧				બાઈ સહુ રૂપા	૬	
પ.	શ્રી પરચુરણ ઉપજ ... ૨				શ્રી મિલકતી વધવટ ... ૫		
	શ્રી પરચુરણ ખર્ચ ... ૩				શ્રી સ્થાવર મિલકત ... ૫		
	શ્રી પુસ્તકાલય ખર્ચ... ૪				શ્રીસ્થાવર મિલકત ઉપજ, ૨		
	શ્રી પોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંક, ૧			હ.	કાપડિયા દરિ વલ્લભ ... ૬		

(૭૯) સાંકળીઉં તૈયાર કરવાની રીત—દરેક ખાતાના નામનો પહેલો અક્ષર મૂળાક્ષરના ક્રમ પ્રમાણે જે જગ્યાએ આવે ત્યાં લખીને સામે ખાતાવહી પાનું નોંધવું. આથી ખાતાવહીમાં એ ખાતું કયે પાને છે તે શોધી કાઢવું સરલ પડે છે.

ટીપ—ગોઠવણ કરતાં, નામને આરંભે અટક, જાત, ધંધો કે શ્રી હોય તે બાબત લક્ષમાં ન લેતાં માત્ર નામનો જ પહેલો અક્ષર જોવો.

ખા. પા. ૧૧
રમણિકલાલ રતનશી અનગનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૫૧૫) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

સોની શંભુ કેશવનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૧૦) રો. પા. ૪, કારતક સુદ ૧૧

૧૧૦) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

૧૫) રો. પા. ૧૩, માગશર વદ ૫

૫૦) રો. પા. ૧૮, માગશર વદ ૧૪

૩૫૦) રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૦))

૦૦) રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૦))

૧૯૦૦/૧

૧૯૦૦/૧

શા. નથુ લાલજીનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૫) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

૨) રો. પા. ૧૧, માગશર સુદ ૧૫

૧૦) રો. પા. ૧૩, માગશર વદ ૫

૬) રો. પા. ૧૩, માગશર વદ ૫

૫) રો. પા. ૧૫, માગશર વદ ૧૧

૩૦) રો. પા. ૧૮, માગશર વદ ૧૪

૨૦

૪૧)

કમળાબેન શવજીનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૫) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

૧૦) રો. પા. ૧૩, માગશર વદ ૫

૫) રો. પા. ૪, કારતક સુદ ૧૧

૫) રો. પા. ૧૫, માગશર વદ ૧૧

૩૦) રો. પા. ૧૮, માગશર વદ ૧૪

૦૦) રો. પા. ૧૮, માગશર વદ ૦))

૧૫)

૪૦૦/૧

શ્રીપોસ્ટલ સેવિંગ્સ બેંક ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૦૦) રો. પા. ૪, કારતક સુદ ૧૧

૪૦૦) રો. પા. ૧, કારતક સુદ ૨

૩૦૦) રો. પા. ૮, માગશર સુદ ૮

૬૦૦) રો. પા. ૧૨, માગશર વદ ૨

૪૦૦)

૪૦૬૦/૧

ખા. પા. ૨

શ્રી ઉપજાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૪૫) રો. પા. ૨, કારતક સુદ ૩

૪૫) રો. પા. ૯, માગશર સુદ ૧૧

૪૫) રો. પા. ૨૦, પોષ સુદ ૨

૧૩૫)

શ્રી પરચુરણ ઉપજાતું સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૫) રો. પા. ૨, કારતક સુદ ૩

૧૦) રો. પા. ૫, કારતક વદ ૯

૧૫)

શ્રી વ્યાજાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૯૧૧) રો. પા. ૧૨, માગશર વદ ૨

૨૨૧૧) રો. પા. ૧૪, માગશર વદ ૭

૧૧૧) રો. પા. ૧૭, માગશર વદ ૧૩

૧૭૧) રો. પા. ૨૦, પોષ સુદ ૧૧

૧૧૧૧) રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૦))

૫૧૧૧૦ શ્રીરથાવર મિહકત ઉપજાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૯૫) રો. પા. ૩, કારતક સુદ ૪

૩૩) રો. પા. ૯, માગશર સુદ ૧૧

૧૦) રો. પા. ૯, માગશર સુદ ૧૧

૧૦) રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૩

૧૧૫)

શ્રી વટાવ (હાંસલખોટ) ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧) રો. પા. ૫, કારતક વદ ૯

૧૧૧) રો. પા. ૫, કારતક વદ ૯

૦) રો. પા. ૧૭, માગશર વદ ૧૩

૨) રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૩

૩)

ખા. પા. ૩
શ્રીખોરાકી અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૦૭ રો. પા. ૧૯, માગશર વદ ૦))
૪૦૧૧૧ રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૧૩
૪૨૧૧૧

૭) રો. પા. ૨, કારતક સુદ ૩
૨૨૧૧ રો. પા. ૧૦, માગશર સુદ ૧૩
૪) રો. પા. ૧૧, માગશર સુદ ૧૫
૪૧૧૧ રો. પા. ૧૨, માગશર વદ ૨
૭૧ રો. પા. ૧૪, માગશર વદ ૭
૧૧ રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૦))
૧૬૧૧૧ રો. પા. ૨૦, પોષ સુદ ૭
૮૧૧૧૧ રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૧૧૧
૨૧ રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૦))

૭૮૧૧૧

શ્રી પરચુરણ અર્થ ખાતું સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૦૮ રો. પા. ૭, માગશર સુદ ૫
૧૦) રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૧૧૧
૧૦૮

૧૭૧૧ રો. પા. ૪, કારતક સુદ ૧૧
૨૫) રો. પા. ૬, માગશર સુદ ૨
૧૨) રો. પા. ૭, માગશર સુદ ૫
૨૩) રો. પા. ૯, માગશર સુદ ૧૧
૨૧૧ રો. પા. ૧૨, માગશર વદ ૨
૦૧૧૧ રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૧૧૧
૦૧ રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૦))
૨૧૧ રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૦))

૮૩૧૧

શ્રી આળકેળવણી અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૨૧૧ રો. પા. ૨, કારતક સુદ ૩
૨) રો. પા. ૧૫, માગશર વદ ૧૧
૨૧૧૧ રો. પા. ૧૭, માગશર વદ ૧૩
૨૧૧૧ રો. પા. ૨૦, પોષ સુદ ૧૩

૧૦)

ખા. પા. ૪

શ્રી સરસામાન અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૪) રો. પા. ૧૦, માગશર સુદ ૧૩

૬) રો. પા. ૩, કારતક સુદ ૪

૨) રો. પા. ૧૧, માગશર સુદ ૧૫

૧૦) રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૧૧૧

૭) રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૧૧૧

૧૬)

૧૩)

શ્રી કાપડ અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૧ રો. પા. ૭, માગશર સુદ ૫

૩૧૧ રો. પા. ૪, કારતક સુદ ૧૧

૩૧૧ રો. પા. ૧૧, માગશર સુદ ૧૫

૪) રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૧૧૧

૧૧૧

શ્રી ધર્મદા અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૨) રો. પા. ૩, કારતક સુદ ૪

૮) રો. પા. ૨૦, પોષ વદ ૭

૧૦)

શ્રી વીમા અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૦૩ રો. પા. ૫, કારતક વદ ૬

શ્રી પુસ્તકાલય અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૧ રો. પા. ૭, માગશર સુદ ૫

૬) રો. પા. ૫, કારતક વદ ૬

બેન હાન્તાના લક્ષ્મ અર્થખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૭૫) રો. પા. ૬, માગશર સુદ ૨

૨૬૫) રો. પા. ૬, માગશર સુદ ૨

૨૭) રો. પા. ૬, માગશર સુદ ૧૧

૧૦૨)

ખા. પા. ૫

શ્રી સિલક વધધટ ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૨) રો. પા. ૧૫, માગશર વદ ૧૧ ૨) રો. પા. ૧૦, માગશર સુદ ૧૩

શ્રી ચાંલલા ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૫૦) રો. પા. ૬, માગશર સુદ ૨ ૫) રો. પા. ૬, માગશર સુદ ૨
૧૨૧) રો. પા. ૭, માગશર સુદ ૫
૧૭૧

શ્રી દાગીના ખર્ચ ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૧૫) રો. પા. ૭, માગશર સુદ ૫

શ્રી ઇડિયા બેંકનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૩) રો. પા. ૨૦, પોષ સુદ ૧૧

શ્રી જાનવર ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૫૦) રો. પા. ૮, માગશર સુદ ૮ ૧૦૫) રો. પા. ૮, માગશર સુદ ૮
૧૫) રો. પા. ૧૪, માગશર વદ ૭
૬૫)

શ્રી શેર ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૧૭૪) રો. પા. ૧૦, માગશર સુદ ૧૩ ૨૦૬) રો. પા. ૧૦, માગશર સુદ ૧૩

શ્રી સ્થાવર મિલકત ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ ઉ
૭૪) રો. પા. ૮, માગશર સુદ ૮ ૨૧૭) રો. પા. ૮, માગશર સુદ ૮

ખા. પા. ૬

શ્રી પોસ્ટલ કેશ સર્ટિફિકેટ ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૧૦૦) રો. પા. ૧૪, માગશર વદ ૭

પટેલ તેજ વાલાનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૮૧૧૧ રો. પા. ૧૭, માગશર વદ ૧૩

૭૫) રો. પા. ૮, માગશર સુદ ૮

૫) રો. પા. ૧૪, માગશર વદ ૭

૧૧૧ રો. પા. ૧૭, માગશર વદ ૧૩

૮૧૧૧

કાપડિયા હરિ વલ્લભનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૩૧૧૧ રો. પા. ૧૧, માગશર સુદ ૧૫
૫૦) રો. પા. ૧૮, માગશર વદ ૧૪

૩૧૧૧ રો. પા. ૧૭, માગશર વદ ૧૩

૫૩૧૧

કલ્પિયા દોલત કેશવનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૪ રો. પા. ૧૧, માગશર સુદ ૧૫

૨) રો. પા. ૪, કારતક સુદ ૧૧

૬) રો. પા. ૧૩, માગશર વદ ૫

૧૫) રો. પા. ૧૩, માગશર વદ ૫

૨) રો. પા. ૧૪, માગશર વદ ૭

૧૭)

૧૫)

રખારીમેખા જેવાનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૪૧૧ રો. પા. ૧૨, માગશર વદ ૨

૪૧૧ રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૦))

આઈ સહુ રૂપાનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪

જ

ઉ

૨૧૧ રો. પા. ૧૨, માગશર વદ ૨

૨૧૧ રો. પા. ૧૬, માગશર વદ ૦))

આ. પા. ૭

સરવૈયું*

સંવત ૧૯૮૪ ના કારતક સુદ ૨ થી પોષ વદ ૦)) સુધીનું
આતાવહીમાં દરેક ખાતે ખાકી રકમો.

જ

ઉ

- ૫૧૫) રમણિકલાલ રતનશી, આ.પા.૧
૨૫) કમળાબેન શવળ, આ. પા. ૧
૧૩૫) શ્રી ઉપળ, આ. પા. ૨
૧૫) શ્રી પરચુરણ ઉપળ, આ. પા. ૨
૫૧૧૦૧ શ્રી વ્યાળ, આ. પા. ૨
૮૨) શ્રીરથાવર મિલકત ઉપળ, આ.પા.૨
૧૧ શ્રી વટાવ, આ. પા. ૨
૩૨૧ શ્રી ચાંદલો, આ. પા. ૨
૫૦) કાપડિયા હરિ વલ્લભ, આ.પા.૬

૯૦૭૧૧૧

- ૨૨) શા. નથુ લાલજી, આ. પા. ૧
૯૧૧ શ્રીપોરટલ સેવિંગ્સ બેંક, આ.પા.૧
૬૯૧૧૧ શ્રીખોરાકી ખર્ચ, આ.પા.૩
૭૩) શ્રી પરચુરણ ખર્ચ, આ. પા. ૩
૧૦) શ્રીબાળકેળવણી ખર્ચ, આ. પા. ૩
૩) શ્રીસરસામાન ખર્ચ, આ. પા. ૪
૧૦) શ્રી કાપડ ખર્ચ, આ. પા. ૪
૧૦) શ્રી ધર્માદા ખર્ચ, આ. પા. ૪
૧૦૧ શ્રી લીમા ખર્ચ, આ. પા. ૪
૭૧ શ્રીપુસ્તકાલય ખર્ચ, આ. પા. ૪
૧૯૩) શ્રી લગ્ન ખર્ચ, આ. પા. ૪
૧૫) શ્રી દાગીના ખર્ચ આ. પા. ૫
૩ શ્રી ઈંડિયા બેંક, આ. પા. ૫
૪૦) શ્રી જનવર, આ. પા. ૫
૩૨) શ્રી શેર, આ. પા. ૫
૧૪૩) શ્રી રથાવર મિલકત, આ. પા. ૫
૧૦૦) શ્રીપોરટલ કેશ સર્ટિફિકેટ, આ.પા.૬
૨) કલિયા દોલત કેશવ, આ. પા. ૬

૭૫૩) ૦૧૧

૧૫૪૧૧૧૧૧ સિલક પોષ વદ ૦))

૯૦૭૧૧૧

* દેવાલેખાની તારીખ કરવામાં આવે છે તેને સરવૈયું કહે છે.

(૮૦) સરવૈયું તૈયાર કરવાની રીત—ખાતાવહીના દરેક ખાતાને કમસર લેવું અને તેના જમાઉધારના આંકડાના સરવાળા કરવા. એ પરથી દરેક ખાતે કંઈ તરફ કેટલી રકમ બાકી નીકળે છે તે નક્કી કરવું. ખાતાવહીના છેલ્લા પાના પર જમા ઉધાર કરીને દરેક ખાતામાં જે બાબતો જેટલી રકમ બાકી નીકળતી હોય તેટલી રકમ તે બાબતો તે ખાતાની નોંધવી. જે ખાતાં સરભર હોય (બંને બાબતો સરખાં હોય) તેનું કંઈ નોંધવું નહિ. એમ એકેએક ખાતું આવી જાય એટલે બંને બાબતો સરવાળો કરવો. ઉધાર તરફના સરવાળામાં આખરના દિવસની સિલક ઉમેરવી. હવે જે બંને બાબતો સરખો આવે તો નામું ખર્ચ સમજવું, પણ જે સરખો ન આવે તો કોઈ ઠેકાણે ભૂલ છે એમ સમજવું.

(૮૧) ભૂલ શોધવાની રીત—પ્રથમ ખાતાવહીમાં તપાસી જોવું, કે દરેક ખાતા માટે લીધેલી રકમ બરાબર છે કે નહિ? તે બરાબર હોય, તો દરેક ખાતાની રકમોનો સરવાળો ફરી તપાસી જોવો. તેમાં પણ ભૂલ ન હોય તો રોજમેળની રોજની સિલકના આંકડા તપાસી જવા. એમ છતાં ભૂલ ન પકડાય, તો દરેક દરેક રોજમેળના સરવાળા ફરી તપાસવા. તેમ જ એક દિવસની સિલક બીજા દિવસમાં બરાબર નોંધાઈ છે કે નહિ તે પણ જોઈ જવું. આટલું કર્યા છતાં પણ જે ભૂલ ન પકડાય તો પછી સમજવું, કે રોજમેળની કોઈ રકમ ખાતાવહીમાં નોંધાવી રહી ગઈ હશે અથવા ખોટી નોંધાઈ હશે. એ શોધી કાઢવા રોજમેળની દરેક દરેક રકમ ખાતાવહીમાં આવી છે કે નહિ, તેની ખાતરી કરવા રોજમેળને ખાતાવહી સાથે મેળવવો. આ ક્રિયામાં ભૂલ અવશ્ય પકડાઈ જ જશે.

(૮૨) સરવૈયાથી લાભ—સરવૈયું મળી જાય તો જાણવું, કે નામું ખર્ચ છે ને તેમાં કશી ભૂલ નથી. વળી એ પરથી અમુક મુદત દરમિયાન જુદે જુદે ખાતે કેટકેટલી આવકનવક થઈ છે તે પણ જાણી શકાય છે. ઉપરાંત આપણી રિયતિ કેવી છે તે પણ માલમ પડી આવે છે.

મકરણ છટું—સાદા ખાતાનું વ્યાજ*

નીચેના ખાતાનું સંવત ૧૯૮૪ ના પોષ વદ ૦)) સુધીનું દર માસે દર સકડે ૧ ટકાની તેરીખે સાદું કે સળંગ વ્યાજ કાઢી ખતાવ્યું છે.
સોની શંભુ કેશવનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૪ ખા. પા. ૧ થી

જ

૧૧૦) કારતક સુદ ૧૧

૧૫) માગશર વદ ૫

૧૨૫)

૩૫) બાકી લેણા, પોષ વદ ૦))

૧૬૦)

ઉ

૧૧૦) કારતક સુદ ૨

૫૦) માગશર વદ ૧૪

૧૬૦

વ્યાજ ગણવાનું ખાતું

જ

૨૮૬|| રૂ. ૧૧૦, કારતક સુદ ૧૧

૨|| મા. ૪ દિ.

૧૦) રૂ. ૧૫, માગશર વદ ૫

૧ મા. ૧૦ દિ.

૩૦૬||

ઉ

૩૨૨|| રૂ. ૧૧૦, કારતક સુદ ૨

૨|| મા. ૧૩ દિ.

૫૧|| રૂ. ૫૦, માગશર વદ ૧૪

૧ મા. ૧ દિ.

૩૭૪||

૭—

૩૦૬|| જમાનો સર

૬૫) બાકી સર

૭—

૧) અર્ધાદિવસનીકસર

૬૪) નક્કી સર

૧ x ૬૪ = ૬૪) દોકડા

= રૂ. ૦|| વ્યાજ

વ્યાજની તારીખ

ઉ

૩૫) મુદ્દલ બાકી લેણા, પોષ વદ ૦))

૦|| વ્યાજ

૩૫|| કુલ બાકી

* વ્યાજની ખીલ રીતે સાતમા ધોરણ માટે ખીલ લાખમાં આપી છે.

વ્યાજ કાઢવાના નિયમો

(૮૩) જે ખાતાનું વ્યાજ કાઢવાનું હોય તે ખાતાની રકમોને ખાતાવહીની ચોપડી પરથી લખી કાઢવી. તેમ કરતાં “રે. પા.” લખવાની જરૂર નથી, માત્ર માસ અને તિથિ લખાય.

(૮૪) પછી જમાઉધારનો સરવાળો મૂકી મુદ્દલ બાકી લેણા કે બાકી દેવા લખાય અને બંને બાજુનો સરવાળો સરખો કરાય.

(૮૫) દરે વ્યાજ ગણવા માટે ખોખું તૈયાર કરાય. તેમ કરતાં રકમોની જગા સરને માટે ખાલી રાખી લીટીની અંદર રકમો માસ અને તિથિ સાથે લખાય, અને પેટામાં “મા. દિ.” એમ કરીને ખાલી રખાય.

(૮૬) મુદત ગણતાં જે દિવસે લેવડદેવડ થઈ હોય ત્યાંથી જે દિવસ ખુધીનું વ્યાજ ગણવાનું હોય ત્યાંસુધીના માસ અને દિવસ ગણીને પેટામાં “મા. દિ.” ની આગળ લખાય.

(૮૭) દરે સર કાઢવામાં આવે, તે એવી રીતે કે રૂપીઆની સંખ્યાને મહીનાની સંખ્યાએ ગુણવા, જે આવે તે સર. દિવસ હોય તે રૂપીઆની સંખ્યાને દિવસની સંખ્યાએ ગુણી ૩૦ વડે ભાગવા. (સર = રૂપીઆ અને માસની સંખ્યાનો ગુણાકાર.)

(૮૮) પછી બંને તરફ સરનો સરવાળો મૂકવો. જે સરવાળો મોટો હોય તેમાંથી ઓછાને બાદ કરવો. બાકી સર વધે તેનો ૬૦મો ભાગ અર્ધો દિવસની કસર કરી બાદ કરવો.* પછી વધે તેણે દરની સંખ્યાને ગુણવા. જે આવે તે વ્યાજ થયું ગણાય. (૧ ટકો એટલે ૧૦૦ રૂપીએ ૧ રૂપીએ, તેથી ૧ રૂપીએ ૧ દોકડો થાય. એટલે ટકાને સરની સંખ્યાએ ગુણતાં જે આવે તેટલા દોકડા થાય. આનાની તેરીખ કહી હોય તે આનાને સરની સંખ્યાએ ગુણતાં બદામ આવે. કેમકે સેંકડે જેટલા આના, તેટલી બદામ, એક રૂપીએ થાય.)

(૮૯) તારીખ બનાવતાં મુદ્દલ બાકી હોય તે અને જે વ્યાજ નીકળે તે નોંધાય.

* ચાંદ્રમાસ રક્ષા દિવસનો છે, પણ મુદત ગણતાં ૩૦ દિવસનો ગણાઈ નય છે, તેથી વેપારી લોકો ૩૧ દિવસની કસર કપાવે છે. ૩૧ દિવસ એટલે માસનો ફૂલ, તેથી ૬૦ મો ભાગ બાદ કરાય છે.

મનોચત્ર ૨૧

ટીપ-નીચે આપેલાં ખાતાંઓનું સાદું વ્યાજ શોધો, અને તારીજ કરો.

(૧)

આ ચોપડીમાં ખતાવહી પાને પહેલે આપેલા શા. નથુ લાલજીના ખાતાનું, પોષ વદ ૦)) સુધીનું, દર માસે દર સેંકડે ૦ા ટકા લેખે.

(૨)

આસો વદ ૦)) સુધીનું, દર માસે દર સેંકડે ૦ા ટકા લેખે.

જ

ઉ

૫૦) કારતક વદ ૪
૨૦૦) ફાગણ સુદ ૫

૧૦૦) મહા વદ ૩
૫૦૦) વૈશાખ સુદ ૭

(૩)

આસો વદ ૦)) સુધીનું, દર ૬ આનાની તેરીખે. (ચૈત્ર અધિક માસ ગણવેલ)

જ

ઉ

૪૦) જેઠ વદ ૭
૪૭) ભાદરવા વદ ૬
૧૩ા આસો સુદ ૩

૬) કારતક સુદ ૯
૩૪ા અષાઢ વદ ૦))
૧૨) શ્રાવણ સુદ ૧૧

(૪)

આસો વદ ૦)) સુધીનું, રામ ૯ લેખે.*

જ

ઉ

૫૦૦) કારતક વદ ૧૩
૫૦) ભાદરવા વદ ૯

૨૦૦) વૈશાખ સુદ ૨
૩૦૦) શ્રાવણ વદ ૭
૧૦૦) આસો સુદ ૧૩

* આનાની તેરીખને વેપારી લોકો “રામ” કહે છે.

પ્રકરણ ૭ મું—હિસાબનાં પત્રકો

દૂધ, વગેરેનો હિસાબ.

ઠામવાસણની નોંધ.

તારીખ.	દૂધ શેર.	પાણી બેડા	શાક ક્રોમત.
૧	૨	૪	૦)૧
૨	૩	૫	૦)=
૩	૧૧	૩)૦૧
૪	૨૧	૬	૦)૧૧
૫	૧	૫	૦)=
૬	૦૧૧	૫	૦)૧
૭	૧૧	૪	૦)=૧
કુલ	૧૨	૩૨	૦૧=
કો.ર.	૦૧૧	૦૧	૦૧=

નામ.	રૂતાં.	લીયાં.	રૂટ્યાં.	બાકી.
ચાળા	૧૪	૫	૧	૧૮
વાડકા	૨૦	૦	૧	૧૯
તપેલાં	૧૦	૦	૧	૯
લોટા	૮	૧	૦	૯
પવાલાં	૪	૧	૦	૫
ખાલા	૧૨	૦	૦	૧૨
રકાબી	૧૨	૦	૦	૧૨
છીયાં	૧૦	૦	૦	૧૦
ચમચા	૧૨	૩	૧	૧૪
કુલ	૧૦૨	૧૦	૪	૧૦૮

ઘોષીને આપેલાં કપડાંના હિસાબની નોંધ.

આપ્યાની તારીખ.	કોટ.	ખમીસ.	પહેરણ.	ઘોષીઆ.	સાડી.	દાથરમાલ	દુવાલ.	કપડાં.	કુલ.	આપ્યાની તારીખ.
૧૦-૧૨-૨૭	૧	૧	૧	૨	૧	૩	૧	૦	૧૦	
	૦	૧	૧	૨	૧	૩	૧	૦	૯	૧૭-૧૨-૨૭
૧૭-૧૨-૨૭	૧	૨	૦	૧	૦	૪	૧	૨	૧૧	
	૨	૨	૦	૧	૦	૪	૧	૨	૧૨	૨૪-૧૨-૨૭

ટીપ—રોટરના હિસાબ માટે જુઓ કુમાર ગણિત ભાગ પહેલો જ.

પ્રકરણ ૮ મું
વર્નાક્યુલર ફાઇનલ તેમજ બીજી પરીક્ષાઓમાં પુછાએલા
ધરના હિસાબના પ્રશ્નો

(૧)

નીચેની રકમો પરથી તા. પહેલી નવેમ્બર ૧૯૨૬નો રોજમેળ લખો.

- (૧) રૂ. ૪-૦-૦ સિલક છે.
- (૨) રૂ. ૪૦-૦-૦ અકટોમ્બર માસનો પગાર આવ્યો.
- (૩) રૂ. ૧૦-૦-૦ સેવિંગ્સ બેંકમાં મૂક્યા.
- (૪) ૧૨ આને ગળને ભાવે ૫૫ વાર છોટ વેપારી નાનચંદ કરમચંદને ત્યાંથી ઉધાર આણી.
- (૫) ચોનાનાં એરિગ નંગ ૨, તોલો ૧ ને ૬ વાલનાં, રૂ. ૨૫ નાં તોલોને ભાવે લીધાં.

(૨)

નીચેની રકમોનો તા. પહેલી ડીસેમ્બર ૧૯૨૭ નો રોજમેળ લખો.

- (૧) રૂ. ૨૫-૦-૦ સિલક છે.
- (૨) રૂ. ૫-૦-૦ સંકટ નિવારણ ફંડમાં ભર્યાં.
- (૩) રૂ. ૧૨૫-૦-૦ પરિ જમનાદાસ ત્રિભોવનદાસ પાસે લેણા હતા તે આવ્યા.
- (૪) રૂ. ૧૦૦-૦-૦ બેંક ઓફ ઇન્ડિયામાં જમે મૂક્યા.
- (૫) રૂ. ૧૦-૦-૦ નું ભરતકામ વેચ્યું.
- (૬) વોઇલ વાર ૪૫, વારના રૂ. ૦-૧૪-૦ને ભાવે રોકડેથી વેચાતું લીધું.

(૩)

નીચેની રકમોનું જમાખર્ચ પાડી તા. ૧-૮-૨૮ નો રોજમેળ લખો.

- (૧) રૂ. ૩૦-૦-૦ સિલક છે.
- (૨) રૂ. ૫-૦-૦ એક સાળુ ધર માટે આપ્યો.
- (૩) રૂ. ૭-૦-૦ ભેન ચંચળને ઉછીના આપેલા હતા તે આપી ગયાં.
- (૪) ધોળીને કપડાં ધોવડામણ રૂ. ૦-૭-૦ આપ્યા અને રૂ. ૦-૩-૦નું દૂધ દોર ૨ લીધું.

- (૫) માહે જીલાઈનો પગાર રૂ. ૭૦-૦-૦ આવ્યો. તેમાંથી રૂ. ૩૦-૦-૦ પોસ્ટ ઓફિસ સેવિસ બેંકમાં મૂક્યા.
 (૬) મજલીન તાકો ૧, વાર ૧૮નો, તે રૂ. ૧૦-૮-૦ રોકડા આપીને લીધો.

(૪)

- નીચેની રકમો પરથી તા. ૨-૧૦-૨૮ નો રોજમેળ લખો.
 (૧) સિલક રૂ. ૪૨૥
 (૨) રૂ. ૩૬) પગારના આવ્યા. તેમાંથી રૂ. ૧૫) ટપાલની ચોપડીમાં મૂક્યા અને રૂ. ૫) શાકદૂધ માટે હાથખર્ચાના રાખ્યા.
 (૩) રૂ. ૧૦) સ્કોલરશિપના આવ્યા. તેમાંથી રૂ. ૧૧ નું ગજના ભાવે, ૧૧૧ ગજ કાપડ રોકડેથી લીધું.
 (૪) ધરનું ચઢેલું ભાડું રૂ. ૧૫) આપ્યું.
 (૫) અ. રૂપીઆનું ૧ શેરના ભાવે ૧૧૧ શેર ઘી લીધું.
 જ. પાંચ આને ડઝનના ભાવે ૧૧૧ ડઝન કેળાં ખરીદ્યાં.
 ક. રૂ. ૦-૨-૬ ના ધાને ભાવે ૩૧ ધા કાગળ નોટો આંધવા આપ્યા.

(૫)

- નીચેની રકમોનો તા. ૧-૧૦-૨૯ નો મેળ લખો.
 (૧) સિલક રૂ. ૪૫-૧૦-૦, સર્પેંઅર માસનો પગાર રૂ. ૭૫-૦-૦ આવ્યો.
 (૨) ધર સા રૂ. ૭-૮-૦ ની એક સાડી અને ચોણાત્રણ રૂપીએ રતલના ભાવના ૨ રતલ વોયલના કકડા આપ્યા.
 (૩) ચિ. કાન્તા માટે બાર આને તોલાના દરે ૧૪ તોલાના છડા ખરીદ્યા.
 (૪) ભાઈ નટવરને મેટ્રિકની અકટોબરની ફીના રૂ. ૫-૪-૦ આપ્યા.
 (૫) બ્રહ્મભોજન કરાવ્યું તેના ખર્ચના રૂ. ૨૨-૧૦-૦ થયા.
 (૬) ગયા માસના દૂધના રૂ. ૫. શાકના રૂ. ૪, મકાનભાડાના રૂ. ૧૨ આપ્યા અને પરચુરણ ખર્ચમાં રૂ. ૩ વાપર્યા.

x શ્રી ખોરાકી ખર્ચ ખાતે કે શ્રી પરચુરણ ખર્ચ ખાતે નોંધાય.

+ શ્રી ભાડાખર્ચ ખાતે કે શ્રી પરચુરણખર્ચ ખાતે નોંધાય.

(૬)

નીચેની રકમો પરથી આજની તિથિનો રોજમેળ લખો.

- (૧) સિલક રૂ. ૨૫૧)
- (૨) ચોકસી ઈશ્વર પીતાંબરની દુકાનેથી ૧ તોલો ૪ વાલ સોનું દર રૂ. ૨૧૧૧ લેખે રોકડેથી લઈ વીંટી કરાવી. રૂ. ૨) મળુરીના સોની ભાષજીને આપ્યા.
- (૩) સહકારિ સોસાયટીની બેંકમાં આપણા રૂ. ૪૦૦) જમા છે. તેના ૭ માસના વ્યાજના રૂ. ૮) આજે આપણી ચોપડીમાં જમે કરી આપ્યા. x
- (૪) રૂ. ૮૭૧૧ પગારના આવ્યા. તે પૈકી રૂ. ૨૩૧ જરી રૂ. ૩૦ નાં પોસ્ટલ ડ્રેશન ટિકિટ લીધાં ને રૂ. ૨૫ સાંકળચંદ્ર ત્રિકમચંદ્રને આપ્યા.
- (૫) આપણા ખેતરમાં મળુ ૨૮ બાજરી અર્ધ, તેમાંથી મળુ ૮ ધરમાં રાખી, મળુ ૨ ધર્મોદામાં આપી અને બાકીની મળુ ૧૮, રૂ. ૨૧૪ લેખે શ્રી નાનચંદ્ર પ્રભુદાસને આપી.

(૭)

નીચેની રકમો પરથી આજની તિથિનો મેળ તૈયાર કરો.

- (૧) સિલક રૂ. ૨૭૫૫
- (૨) શ્રી. વનમાળી પાનાચંદ્રને ત્યાંથી નીચે પ્રમાણે માલ ધર માટે ઉધાર લીધો.
અ. ગોળ શેર ૧૫, દર રૂ. ૪૧૧ નો મળુ લેખે.
બ. તેલ મળુ ૦૧૧, દર રૂ. ૧૪૧૧ નું મળુ લેખે.
- (૩) પગી ૨૫ કાળાને રૂ. ૬૫) ધીરેલા, તેનો આજરોજ હિસાબ કરતાં રૂ. ૭૨૧૧ નીકળ્યા, તે પેટે તેણે રૂ. ૫૦) રોકડા આપ્યા અને ૬ મળુ તુવેર, દર રૂ. ૨૧૧ લેખે આપી. તુવેર ધરમાં ખાવા રાખી.

(૮)

જ. નીચેની રકમો પરથી પહેલી ડીસેમ્બર ૧૯૨૦ નો મેળ લખો.

- (૧) સિલક રૂ. ૫૭૧૧-
- (૨) તેલ મણ ૦૧૧, દર રૂ. ૧૨ ના ભાવથી ધાંચી મગનલાલને ત્યાંથી ઉધાર આપ્યું.
- (૩) જીરૂ શેર ૨૧૧, દર શેરના રૂ. ૦-૮-૦ લેખે તથા મેથી શેર ૨, દર રૂ. ૦-૩-૦ લેખે રોકડા પૈસા આપીને લીધી.
- (૪) ચંચળ ખેનને માટે સાળુ એક રૂ. ૧૨ નો, શેઠ કપુરચંદ હરખચંદને ત્યાંથી ઉધાર લીધો. તથા તે પરની લેસ રૂ. ૨૧ ની રોકડેથી લીધી.
- (૫) ઘઉં મણ ૫, દર રૂ. ૪૧ લેખે રોકડેથી લીધા.
- (૬) ધાંચી કેવળ મંગળનો ગયા માસનો દૂધનો દિસાખ ચુકવ્યો. દૂધ મણ ૨૧ થયું, તેના પૈસા રૂ. ૪ લેખે ચુકવ્યા.
- (૭) પોસ્ટ બેંકમાં વ્યાજના રૂ. ૮૫ આપણે ખાતે થયા હતા. જે ઉપાડીને તેનું સોનું તોલા ૪, કંડી કરાવવા લીધું.

જ. ઉપરની રકમોની ખાતાવહી તૈયાર કરો.

(૯)

નીચેની રકમો પરથી સપ્ટેમ્બર માસનો મેળ લખો.

- (૧) સિલક માસ ગુદસ્તની રૂ. ૧૦)
- (૨) ઝાગસ્ટ માસના પગારના રૂ. ૫૦) આવ્યા. તા. ૨
- (૩) શા. પાનાચંદ ખુશાલને ત્યાંથી ઘર સાડ નીચે પ્રમાણે કાપક આપ્યું. અને તે પેટે રૂ. ૧૦ રોકડા આપ્યા. તા. ૩
સાડી નંગ ૩, દર રૂ. ૨૧૧
કળગ માટે વોષલ વાર ૫, દર રૂ. ૦૧૧
- (૪) ઘઉં મણ ૨, દર રૂ. ૪૧ લેખે અને ચોખા મણ ૧૧૧, દર રૂ. ૪૧ લેખે રોકડેથી આપ્યા. તા. ૧૦
- (૫) રૂ. ૧૦ નો મ. ઓ. અનાયાગ્રમમાં મોકલ્યો. તા. ૨૫ *
- (૬) રૂ. ૧૫, ઘરમાં શાક, દૂધ, વગેરેમાં વપરાયા. તા. ૩૦

* મ. ઓ. ખર્ચના બે આના મળીને રૂ. ૧૦) ધર્માદાખાતે નોંધાયું.

(૧૦)

જ. નીચેની રકમો પરથી જન-ચુઆરી માસનો મેળ લખો.

- (૧) સિલક રૂ. ૪૫૫૮
 - (૨) લી શેર ૫, દર રૂ. ૩૫૫૫ એકનું સવાશેર લેખે ધાંચી હરિભાઈ ઘેલાભાઈને ત્યાંથી ઉધાર આપ્યું. તા. ૫
 - (૩) ધોળીને કપડાં ધોવડામણના રૂ. ૦-૮-૦ આપ્યા. તા. ૭
 - (૪) સોપારી શેર ૩, દર રૂ. ૦-૮-૦ની શેર લેખે રોકડે લીધી. તા. ૧૨
 - (૫) ખેન ચંદનને માટે ત્રીજી ચોપડી રૂ. ૦-૬-૦ ની, કેપિ રૂ. ૦-૨-૦ ની અને દેશી હિસાબ રૂ. ૦-૧-૬નો લીધો. તા. ૧૫
 - (૬) ધરમાં ચોખા મણ ૨ વધારે હતા તે દર રૂ. ૫૫૫ ને ભાવે રોકડા પૈસા લખને આપી દીધા. તા. ૨૦
 - (૭) ડીસેમ્બર માસનો પગાર રૂ. ૮૦) આપ્યો. તેમાંથી રૂ. ૫૦) વાપરવા રાખી બાકીના રૂ. ૩૦નું સોનું તોલો દોઢ વીંટી કરાવવા લીધું.
- જ. ઉપરની રકમોની ખાતાવહી તૈયાર કરો.

(૧૧)

નીચેની રકમોનો મેળ દોરી ખાતાવહી તૈયાર કરો.

- (૧) સિલક રૂ. ૬૫૫૮
- (૨) મગ મણ ૨૫, દર રૂ. ૩ લેખે પટેલ કલાભાઈ નાથાભાઈને ત્યાંથી ઉધાર આપ્યા. તા. ૨
- (૩) ધરમાં એક સાડી રૂ. ૧૫)ની આજુલ પડી હતી તે પસંદ નહિ પડવાથી ગુલાબચંદને રૂ. ૧૫) લખને આપી દીધી. તા. ૯
- (૪) ખેન મણી માટે પોલકાનું કાપક વાર ૧૫, દર રૂ. ૩૫ લેખે લીધું અને દરજીને સીવડામણ તથા ખીજ સામાનના રૂ. ૧૫ આપી તૈયાર કરાવ્યું. તા. ૧૩
- (૫) ધરની ભેંસનું ધી શેર ૫, દર રૂ. ૧)નું શેર લેખે શેઠ કર્તુરચંદ હરખચંદને ઉધાર આપ્યું. તા. ૧૭ *
- (૬) જીંડે શેર એક, રૂ. ૦-૮-૦નું લીધું તથા લીંધુ શેર ૧૦, દર દોઢ આને શેર લેખે અથાણું કરવા લીધાં. તા. ૨૪

૧૨

નીચેના ખાતાનું વ્યાજ કાઢી તારીજ બનાવો. હિસાબ કયો
આસો વદ ૧૩, વ્યાજ રામ ૯ લેખે, અર્ધો દિવસ કાપવો.

પટેલ જેઠા કાળાનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૧

જ

ઉ

૧૮૦) ફાગણ વદ ૫

૨૭૫) કારતક સુદ ૧૦

૨૦૦) વૈશાખ સુદ ૧૩

૧૨૦) અષાઢ વદ ૦))

૪૫) ભાદરવા સુદ ૨

(૧૩)

નીચેના ખાતાનું વ્યાજ કાઢી તારીજ બનાવો. હિસાબ કયો
આસો વદ ૦)), વ્યાજ રામ ૧૦ લેખે, અર્ધો દિવસ કાપવો.

શા. મગનલાલ પુરુષોત્તમદાસનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૨

જ

ઉ

૧૨૫) મહા વદ ૨

૨૦૦) કારતક સુદ ૫

૧૬૫) પ્રથમ ચૈત્ર સુદ ૧૫

૬૦) વૈશાખ વદ ૧૦

૮૦) શ્રાવણ સુદ ૬

(૧૪)

નીચેની રકમોનું વ્યાજ સંવત ૧૯૮૩ ના આસો વદ ૦))
સુધીનું, આઠ આનાની તેરીખે અર્ધો દિવસ કાપીને કાઢો અને
તેની તારીજ બનાવો.

ઠક્કર નથુ ગીગાનું ખાતું, સંવત ૧૯૮૩

જ

ઉ

૧૭૪) માગશર સુદ ૮

૯૦) ફાગણ વદ ૧૨

૫૦) શ્રાવણ વદ ૦))

૨૨૪) જેઠ સુદ ૧૫

૬૪) ભાદરવા સુદ ૨

શિક્ષકોને

બાળકોને આ વિષય સલાવતાં પ્રથમ એક પગથીડું લેવું. તેની રકમો કા. પા. પર લખવી પડી તેનું નામું પ્રશ્નો પૂછતાં જઈ પોતે માંડી બતાવવું. સાધારણ રીતે નીચેના પ્રશ્નો પૂછવા. કેટલા રૂપિયાનો દિસાખ માંડવાનો છે? જમા થશે કે ઉધાર થશે? શા માટે? કેના જમા કે ઉધાર થશે? શા માટે? પેટામાં વિગત શી લખાશે?

કા. પા. પર નમુનો આપતાં જરૂરની બાબતો પર ધ્યાન બેસતાં જવું. જેમકે લીટીઓ સીધી દરવી, રકમો એક દારમાં લખવી, લખાણ સીધું કરવું, અક્ષર મરોડદાર કરવા, ડાબા પડવા દેવા નહિ, ક્યાં બેવડી ને ક્યાં એકવડી લીટી દોરવી, વગેરે. જ્યાં બેવડી લીટી દોરવી જોઈએ ત્યાં આ ચોપડીમાં અક્ષરો કાળા કરેલા છે.

કા. પા. પર નમુનો તૈયાર થઈ જાય એટલે તેનું અવલોકન કરાવતો નિયમો તારવી કઢાવવા. કેવા નિયમો શોધાવવા જોઈએ તે દરેક પગથીઆમાં બતાવ્યું છે. આટલું થયા પછી તે પગથીઆને છોડે આપેલા મનોમત્તનું નામું પોતાની મેળે માંડી લાવવા છોકરાંને કહેવું. દરેક મનોમત્તનમાં પગથીઆને લગતાં અને તે ઉપરાંત પાછલી રીતેના મુનરાવર્તનનાં ઉદાહરણો આપેલાં છે.

કેટલાક શિક્ષકો આદરે માત્ર રોજમેળ શીખવે છે ને વરસને અંતે ખાતાવહી ચલાવે છે. એ રીત ખોટી છે. માટે પ્રથમથી જ ખાતાવહી કરતાં શીખવવું. એક મનોમત્તન ઉપરથી રોજમેળ લખે કે તરત જ તે પરથી ખાતાવહી પણ બનાવે. અને તેટલાં માટે જ આ ચોપડીમાં પહેલેથી જ ખાતાવહીની સમજની બાબત લીધી છે.

નામાનો ખરો ને સચોટ ખ્યાલ આપવા માટે દરેક છોકરા પાસે બે જુદી ચોપડી બંધાવી તેમાં તેના પોતાના ઘરનો રોજમેળ અને ખાતાવહી લખવાની દરજ પાડવી. અને એ ચોપડીઓ નામાના વિષયને વખતે શિક્ષકે તપાસવી ને ચોખ્ખી સૂચના કરવી. એ બહુ જરૂરની વાત છે. અમારી કેલેજની દરેક છોકરીને પોતાનો દિસાખ રાખવાની અને નામાના વિષય વખતે તે બતાવવાની પ્રથા દાખલ કર્યા પછી રોજમેળ અને ખાતાવહીના સારા ખ્યાલ સાથે તેની બ્યાવહારિક ઉપયોગીતા સમગ્ર છે.

સેખકનાં બીજાં પુસ્તકો

તૈયાર છે.

*મુખર્ષી ઇલાકાના સરકારી કેળવણીખાતાએ ને પશ્ચિમહિંદ એજન્સિએ

ટેકસ્ટબુક તરીકે ચલાવવા મંજૂર કરેલાં

- * ૧. સરલ બાળયોથી (નવમી આવૃત્તિ) ... ૩. ૦—૧—૦
- * ૨. કુમાર-ગણિત ભાગ પહેલો (ત્રીજી આવૃત્તિ) ... ૩. ૦—૧—૦
- * ૩. કુમાર-ગણિત ભાગ બીજો (ત્રીજી આવૃત્તિ) ... ૩. ૦—૮—૦
- * ૪. કન્યા-ગણિત ભાગ પહેલો (ત્રીજી આવૃત્તિ) ... ૩. ૦—૮—૦
- * ૫. કન્યા-ગણિત ભાગ બીજો (ત્રીજી આવૃત્તિ) ... ૩. ૦—૧૦—૦
- * ૬. કન્યા-ગણિત ભાગ બીજાનો વધારો ... ૩. ૦—૫—૦

૧૯૨૮ ના નવા અભ્યાસક્રમ પ્રમાણે

- ૭. કુમાર-ગણિત ભાગ પહેલો ઐ (ત્રીજી ધોરણ સુધી) ૩. ૦—૬—૦
- ૮. કુમાર-ગણિત ભાગ પહેલો ઐ (ચોથા ધોરણ માટે) ૩. ૦—૩—૬
- ૯. ક્રમિક-ભૂમિતિ ભાગ પહેલો (ત્રીજી ધોરણ સુધી) ૩. ૦—૨—૦
- ૧૦. ક્રમિક-ભૂમિતિ ભાગ બીજો (ચોથા ધોરણ માટે) ૩. ૦—૨—૦
- ૧૧. કુમાર-ભૂમિતિ (પશ્ચિમહિંદ એજન્સિની સાળાઓ માટે) ૩. ૦—૨—૦

ટીપ—દરેક જાણીતા બુકસેલરને ત્યાંથી મળશે.

મળવાનું સ્થળ

રતનશી પુરુષોત્તમ અનંદ

બોરસદ

મુદ્રણસ્થાન : આદિત્ય મુદ્રણાલય : રાયમડ રોડ : અમદાવાદ

મુદ્રક : ગજનન વિદ્યાનાથ પ્રાંત

